

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної торгівлі і маркетингу**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА
ЕКОНОМІКА»**

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

**05 Соціальні та поведінкові науки
051 Економіка**

Форма навчання: денна форма навчання

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Глобальні детермінанти розвитку світового фондового ринку»

здобувача Лободи А.С

Наукова керівниця: Іринчина І.Б., кандидат економічних наук

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувачка кафедри: д-р екон.наук, професорка Циганкова Т.М.

(підпис)

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної торгівлі і маркетингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ І МАРКЕТИНГ
спеціальність 051 Економіка
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Ярослава СТОЛЯРЧУК

2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Тетяна.ЦИГАНКОВА

2024 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Лобода Андрій Сергійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

денної форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Глобальні детермінанти розвитку світового фондового ринку»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "___" _____ 2024 р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах статистичних даних світового фондового ринку.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ФОНДОВОГО РИНКУ (назва розділу)
Розділ 2	АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНИХ ДЕТЕРМІНАНТ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ФОНДОВОГО РИНКУ (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	процеси на світовому фондовому ринку.
Предмет дослідження:	теоретичні аспекти функціонування світового фондового ринку.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	узагальнення теоретичних підходів до формування світового фондового ринку та обґрунтування напрямів впливу глобальних детермінінт на його розвиток.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	<ul style="list-style-type: none">– дослідити поняття світового фондового ринку та його роль;– визначити складові елементи світового фондового ринку;– визначити фактори впливу на розвиток світового фондового ринку;
У розділі 2	<ul style="list-style-type: none">– дослідити тенденції розвитку світового фондового ринку;– визначити детермінанти розвитку світового фондового ринку в сучасних умовах– встановити перспективи та напрямки подальшого розвитку світового фондового ринку.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

« » 2024 р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

« » 2024 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 57 сторінок, 8 таблиць, 15 рисунків, список використаних джерел з 51 найменувань, 2 додатки.

Глобальні детермінанти розвитку світового фондового ринку

Об'єктом дослідження є процеси та інституційні формати розвитку світового фондового ринку..

Предметом дослідження є глобальні детермінанти впливу на стан світового фондового ринку.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи узагальнення теоретичних підходів до формування світового фондового ринку та обґрунтування напрямів впливу глобальних детермінінт на його розвиток.

Завданнями роботи є:

- дослідити поняття світового фондового ринку та його роль;
- визначити складові елементи світового фондового ринку;
- визначити фактори впливу на розвиток світового фондового ринку;
- дослідити тенденції розвитку світового фондового ринку;
- визначити детермінанти розвитку світового фондового ринку в сучасних умовах
- встановити перспективи та напрямки подальшого розвитку світового фондового ринку.

Практичне значення отриманих результатів полягає в дослідженні тенденції розвитку світового фондового ринку; визначені детермінінтів розвитку світового фондового ринку в сучасних умовах; встановлені перспективи та напрямки подальшого розвитку світового фондового ринку.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2024 р.

Рік захисту роботи 2024 р.

Ключові слова: фондовий ринок, детермінанти розвитку, глобальні детермінанти, фактори впливу.

В і д г у к

на кваліфікаційну бакалаврську роботу

здобувача факультету Міжнародної економіки і менеджменту

освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Лобода Андрій Сергійович

на тему: **«Глобальні детермінанти розвитку світового фондового ринку»**

1. Актуальність теми: Проблематика трансформаційного періоду розвитку світового фондового ринку обумовлює доцільність вибору автором тематики дослідження. Сучасний стан розвитку національного фондового ринку України потребує адаптації ефективних методів та інструментів оптимізації його функціонування у межах Світової фінансової системи із урахуванням викликів та перспектив для неї характерних.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: у роботі, було проведено дослідження теоретико-прикладних основ функціонування світового фондового ринку та здійснена спроба авторського формулювання ключових детермінант сучасного формату розвитку фондового ринку. Систематизовані у рамках авторської моделі фактори, які впливають на розвиток Світового фондового ринку.

3. Наявність самостійних розробок автора: проведено глибокий аналіз даних по Топ-20 фондових ринків Світу. Представлено рекомендації стосовно напрямів оптимізації фондового ринку в Україні як ефективного компонента на перспективу, Світового фондового ринку. Означені перспективи подальшого розвитку Світового фондового ринку.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: у роботі автором встановлено, що на розвиток світового фондового ринку найбільше здійснюють вплив такі фактори, як нормативно-правова база, політична стабільність, розвиток банківського сектора, грошово-кредитна політика, податково-бюджетна політика, розмір економіки, економічне зростання, стадія економічного розвитку, потоки портфельного капіталу та відкритість торгівлі.

5. Наявність недоліків: робота набула б більшої практичної значущості, перш за все для України, у разі вивчення автором ефективного досвіду провідних фінансових центрів стосовно методів та інструментів запобігання,

перебування та виходу з кризових періодів розвитку Світового фондового ринку, обумовлених дією тих чи інших глобальних детермінант.

б. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: бакалаврське дипломне дослідження виконано при дотриманні норм Вищої освіти та у відповідності з методичними рекомендаціями, що дозволяє рекомендувати роботу до захисту

Наукова керівниця: доцентка кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу, к.е.н.

Іринчина І.Б.

30 травня 2024р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ФОНДОВОГО РИНКУ	6
1.1. Поняття світового фондового ринку та його роль.....	6
1.2. Складові елементи світового фондового ринку.....	11
1.3. Фактори впливу на розвиток світового фондового ринку	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНИХ ДЕТЕРМІНАНТ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ФОНДОВОГО РИНКУ	29
2.1. Характеристика стану, динаміки та проблем функціонування світового фондового ринку	29
2.2. Дослідження ефективності функціонування фондового ринку в Україні	37
2.3. Обґрунтування напрямків впливу глобальних детермінант на подальший розвиток світового фондового ринку	43
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

Актуальність теми. Умови формування нового міжнародного фінансового порядку в першій чверті ХХІ століття спричинили зростання капіталізації світового фондового ринку та глибокі якісні зміни його структурних параметрів, що безпосередньо вплинуло на вартість капіталу акціонерних компаній та рентабельність фінансово-господарської діяльності. Ці зміни в основному пов'язані з формуванням глобального конкурентного середовища, динамічним прогресом торгових технологій, диверсифікацією фондових інструментів та лібералізацією національного фінансового законодавства у сфері транскордонних потоків фондових активів. Порівняно з іншими частинами світового ринку, фондовий ринок характеризується найбільшим розміром капіталу та найбільшим обсягом торгів, і має на меті забезпечити необхідні інституційні умови для торгівлі фінансовими активами (особливо тими, що обслуговують товарні контракти) за найнижчою ціною. Рівень трансакційних витрат формує оптимальний баланс між попитом і пропозицією фінансового капіталу в світі.

Фондовий ринок є важливою частиною національної економічної системи, окрім виконання ринкових функцій, він також виконує певні функції національної економічної політики. Як інфраструктурний елемент економічної політики, стабільний і розвинений фондовий ринок може значною мірою сприяти вирішенню ключових завдань, що стоять перед сучасними країнами: забезпечення сталого економічного зростання і стабільності та сприяння економічному розвитку шляхом залучення потоку інвестиційних ресурсів у реальний сектор економіки, а також здатен перетворити заощадження резидентів і підприємств в інвестиції, створивши тим самим умови для інтеграції вітчизняного фондового ринку в світове фінансове середовище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці міжнародного

економічного (фінансового) порядку та розвитку фондових ринків присвятили свої дослідження як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, такі як З. Бжезінський, О. Білорус, Л. Бялашевич, С. Гантінгтон, Д. Лук'яненко, А. Поручник, Я. Столярчук, В. Смолянчук, М. Бурмака, Ф. Зінченко, Б. Ейченгрін, С. Ларрабе, Дж. Егню.

Метою роботи є узагальнення теоретичних підходів до формування світового фондового ринку та обґрунтування напрямів впливу глобальних детермінант на його розвиток.

Відповідно до мети було визначено наступні *завдання дослідження*:

- дослідити поняття світового фондового ринку та його роль;
- визначити складові елементи світового фондового ринку;
- визначити фактори впливу на розвиток світового фондового ринку;
- дослідити тенденції розвитку світового фондового ринку;
- визначити детермінанти розвитку світового фондового ринку в сучасних умовах
- встановити перспективи та напрямки подальшого розвитку світового фондового ринку.

Об'єктом дослідження є процеси та інституційні формати розвитку світового фондового ринку..

Предметом дослідження є глобальні детермінанти впливу на стан світового фондового ринку.

Методи дослідження. Основними методами дослідження стали: аналіз, табличний та графічний, систематизація та групування, синтез, узагальнення, економіко-статистичний.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість отриманих результатів полягає в дослідженні поняття світового фондового ринку та його роль; визначенні складових елементів світового фондового ринку; визначенні факторів впливу

на розвиток світового фондового ринку. Практична значущість отриманих результатів полягає в дослідженні тенденції розвитку світового фондового ринку; визначені детермінантів розвитку світового фондового ринку в сучасних умовах; встановлені перспективи та напрямки подальшого розвитку світового фондового ринку.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження становлять наукові та аналітичні дослідження щодо функціонування світових фондових ринків, дані звітів статистичних агентств та світових фондових ринків, електронні джерела.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ФОНДОВОГО РИНКУ

1.1. Поняття світового фондового ринку та його роль

Ключовою концепцією ефективного функціонування економіки будь-якої країни є довгостроковий процес перерозподілу коштів, а фондовий ринок дає можливість стати одним із найважливіших механізмів залучення та перерозподілу економічних ресурсів. Розглянемо варіанти тлумачення суті фондового ринку провідними науковцями та практиками (рис.1.1.)

Автор	•Визначення
В.М. Гриньова [1]	•Фондовий ринок є сукупністю відносин цивільно-правового характеру, які опосередковують рух капіталів у формі цінних паперів.
Ю.Я. Кравченко [2]	•Фондовий ринок (ринок цінних паперів) - система економічних відносин щодо випуску й обігу цінних паперів між його учасниками.
В.В. Оскольський [3]	•Фондовий ринок (ринок цінних паперів) - це частина ринку капіталів, де здійснюється купівля-продаж цінних паперів.
Б. Кондрашихин, Г. Рожманов, Т.В.Пепа [4]	•Фондовий ринок - сегмент фінансового ринку, на якому обертаються фінансові активи у формі цінних паперів і їх похідних (деривативи, ф'ючерси, опціони) з переважною часткою останніх.
А.Г. Загородній [5]	•Фондовий ринок акумулює грошові заощадження юридичних осіб і громадян та спрямовує їх на виробниче й невиробниче вкладання капіталів.
В.І. Кушлін [6]	•Фондовий ринок - один з основних механізмів акумулювання заощаджень і їх трансформації в інвестиції.

Рисунок 1.1 – Поняття фондовий ринок

Створено автором на основі: [1-6]

Отже, розглянувши погляди авторів на визначення суті «фондового ринку», особливу увагу хотілось би звернути на виділення в визначенням

функції фондового ринку, таких як акумулювання грошових коштів та активів, їх купівля, продаж та перетворення, проте, з огляду на сучасні глобальні виклики, вважаємо за потрібне посилити визначення фондового ринку, додавши такі складові, як регулювання та підтримка взаємовідносин між учасниками ринку.

Отже, фондовий ринок є складовою вільної ринкової економіки. Він дозволяє компаніям залучати гроші, пропонуючи акції та корпоративні облигації, а інвесторам брати участь у фінансових досягненнях компаній, отримувати прибуток за рахунок приросту капіталу та отримувати дохід за рахунок дивідендів. Фондовий ринок працює як платформа, через яку заощадження та інвестиції приватних осіб ефективно спрямовуються у продуктивні інвестиційні можливості та сприяють накопиченню капіталу та економічному зростанню країни.

Ознаки існування світового фондового ринку відображено на рис. 1.2:

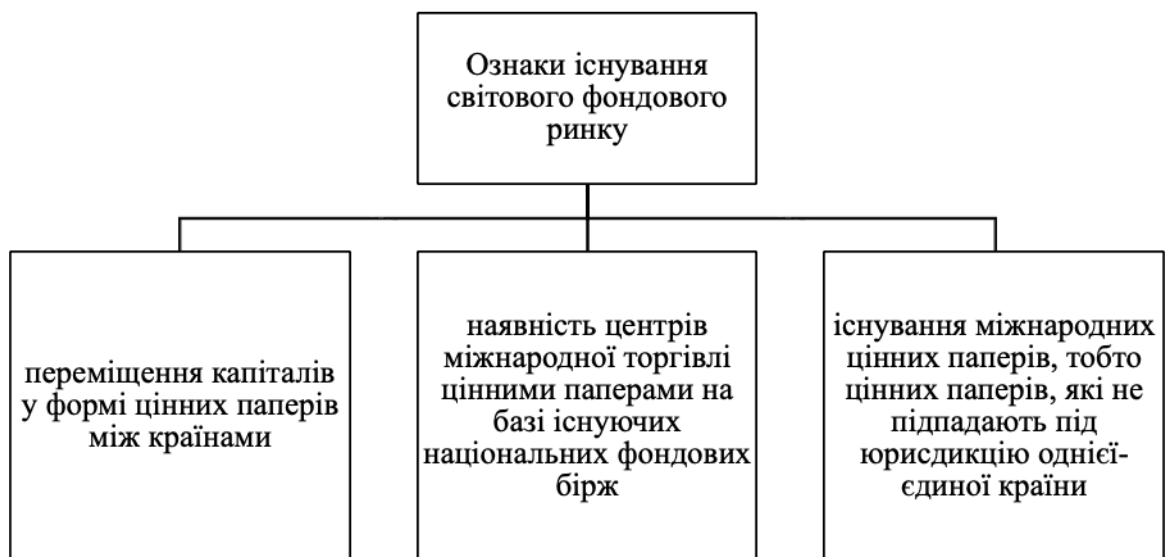

Рисунок 1.2 - Ознаки існування світового фондового ринку [1-6]

Світовий фондовий ринок забезпечує прозорість цін, ліквідність, ціноутворення та чесні угоди у торговельній діяльності. Світовий фондовий ринок гарантує всім зацікавленим учасникам ринку доступ до даних по всіх

заявках на купівлю та продаж, тим самим допомагаючи у справедливому та прозорому ціноутворенні цінних паперів. Ринок також забезпечує ефективне зіставлення відповідних ордерів на купівлю та продаж.

Фондові ринки мають підтримувати ціноутворення, коли ціна будь-якої акції визначається колективно всіма її покупцями та продавцями. Ті, хто кваліфікований та готовий торгувати, мають отримати миттєвий доступ до розміщення ордерів, а ринок гарантує, що ордери виконуються за справедливою ціною.

Ефективне функціонування фондових ринків багатьох країн забезпечує ефективне використання вільних фінансових ресурсів і стабільне економічне зростання цих країн. Кожен фондовий ринок має свої завдання, принципи, функції, напрям розвитку та умови функціонування. Основні завдання фондового ринку наведено на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 - Основні завдання фондового ринку [9]

Сьогодні світовий фондовий ринок продовжує рости та розвиватися та доступний для людей у всьому світі. Розробка нових торгових інструментів, таких як опціони на акції та ф'ючерси, зробила цей ринок більш привабливим для інвесторів із різним рівнем ризику та доходу.

Світові фондові ринки продовжують розвиватися та стають все більш придатними для інвесторів у всьому світі. Водночас з'являються нові технології та сервіси, які дозволяють швидко та ефективно працювати на фондовому ринку. У сучасному світі фондовий ринок є не лише місцем заробітку грошей, а й важливою частиною міжнародної економічної системи.

Основні принципи фондового ринку відображено на рис. 1.4.

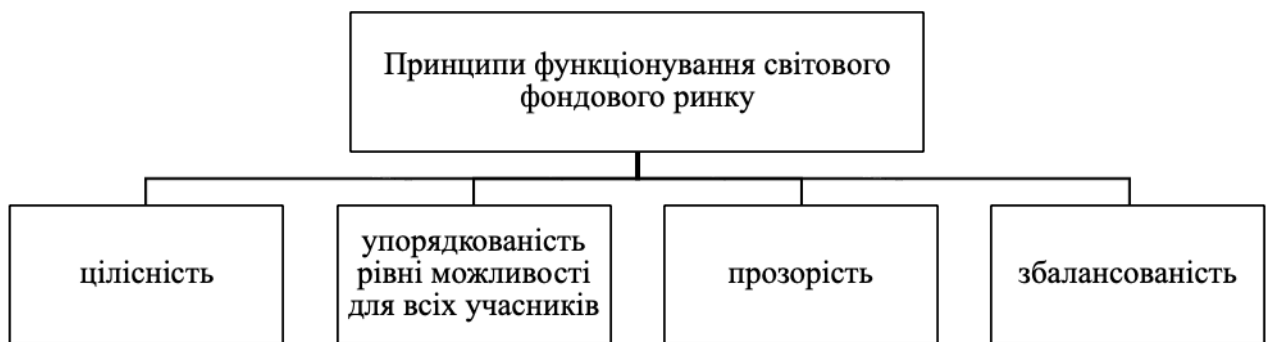

Рисунок 1.4 - Принципи функціонування світового фондового ринку [8]

Принцип цілісності забезпечується єдиним місцем котирування, що забезпечують функціонування системи електронного обігу цінних паперів і проведення торгів акціями, облігаціями тощо.

Принцип упорядкованості передбачає наявність «правил гри» на ринку та контролю за їх виконанням.

Прозорість, як принцип, потребує і забезпечує регулярну інформацію про діяльність емітента та курсу його цінних паперів шляхом публікації її в офіційному виданні фондової біржі.

Рівні можливості для всіх учасників ринку забезпечать здорову

конкуренцію на ринку. Збалансованість на ринку передбачає відповідність у розвитку всіх секторів ринку.

Фондовий ринок дозволяє компаніям залучати кошти для розвитку та інвестування нових проектів. У той же час інвестори можуть отримувати прибуток від своїх інвестицій. Враховуючи те, що фондовий ринок є одним із найважливіших компонентів фінансової системи, уряди та регуляторні органи стурбовані його стабільністю та розвитком. За допомогою різних інструментів, таких як регулювання, правові рамки та нагляд.

У більшості країн є фондовий ринок, і кожен із них регулюється місцевим фінансовим регулятором, грошово-кредитним органом чи інститутом. Комісія з цінних паперів та бірж США (SEC) є регулюючим органом, який відповідає за нагляд за фондовим ринком США. Комісія з цінних паперів та бірж США (SEC) є федеральним агентством, яке працює незалежно від уряду і без політичного тиску. Місія SEC заявлена як «захист інвесторів, підтримання справедливих, упорядкованих та ефективних ринків та сприяння формуванню капіталу».

Компанії, котируються на фондових біржах, регулюються, які угоди контролюються SEC. Крім того, біржі встановлюють певні вимоги, такі як обов'язкове своєчасне подання щоквартальних фінансових звітів та миттєва звітність про відповідні корпоративні події, щоб гарантувати, що всі учасники ринку однаково поінформовані. Недотримання правил може призвести до припинення торгівлі та інших дисциплінарних заходів.

Таким чином, фондовий ринок є складовою вільної ринкової економіки. Він дозволяє компаніям залучати гроші, пропонуючи акції та корпоративні облігації, а інвесторам брати участь у фінансових досягненнях компаній, отримувати прибуток за рахунок приросту капіталу та отримувати дохід за рахунок дивідендів. Фондовий ринок працює як платформа, через яку заощадження та інвестиції приватних осіб ефективно спрямовуються у продуктивні інвестиційні можливості та сприяють накопиченню капіталу та

економічному зростанню країни.

1.2. Складові елементи світового фондового ринку

Глибокі зміни, що відбулися в останні десятиліття, призвели до стрімкого зростання кількісних показників розвитку міжнародного фондового ринку та формування нових якісних аспектів, ставши однією з найбільш значущих тенденцій епохи глобалізації. Очікуване зростання фондового ринку у світовій економіці та пов'язаних з фінансовими ринками сферах донедавна підтримувалося лише завдяки зростанню попиту на фінансові ресурси, а також активності професійних гравців ринку та розширенню традиційних ринків і ринків, що розвиваються. частина. Еволюція глобальних потоків капіталу, що супроводжується циклічними коливаннями, визначає довгострокові тенденції змін в структурі світового фондового ринку.

Місце та структура світового фондового ринку відображено на рис. 1.5.

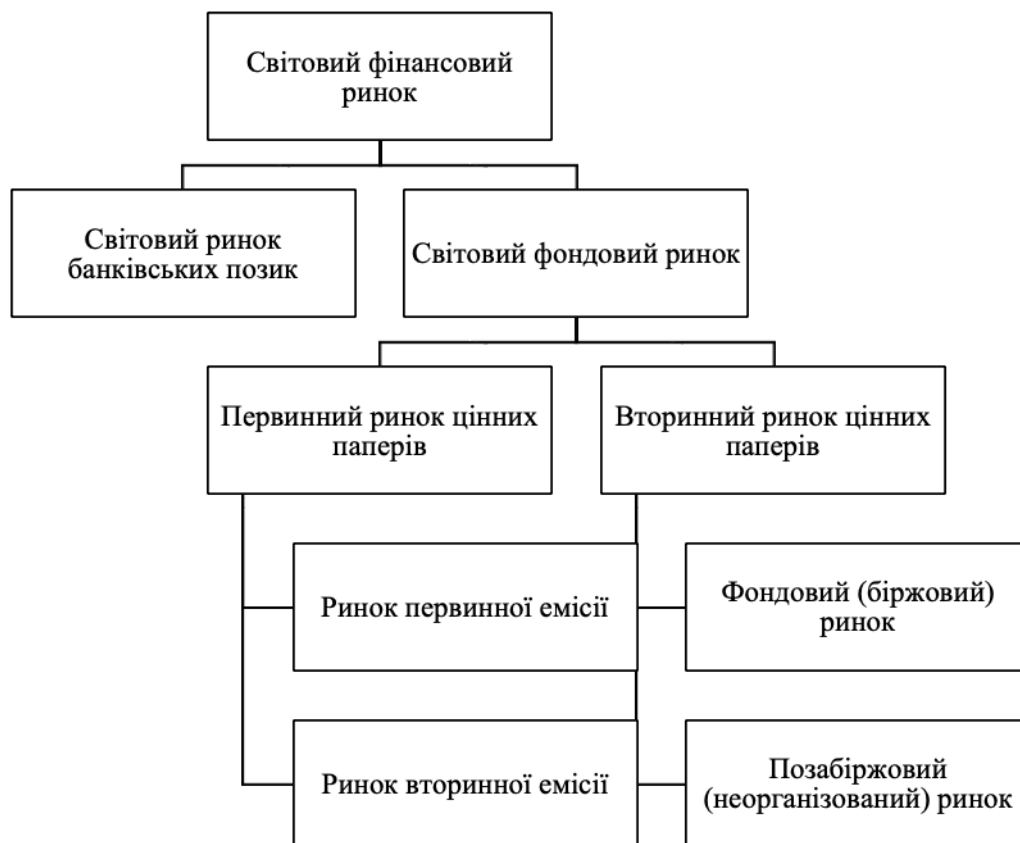

Рисунок 1.5 - Місце та структура світового фондового ринку [7]

Фондовий ринок є однією з найважливіших складових фінансового ринку і є життєво важливим для економіки будь-якої країни. Він надає компаніям та іншим організаціям можливість залучати інвестиції та залучати додатковий капітал, а інвесторам – збільшувати свої фінансові активи. Крім того, фондовий ринок є чудовим інструментом для диверсифікації портфеля, що дозволяє зменшити ризик і збільшити потенційну прибутковість. Фондовий ринок також є важливим показником економічного стану країни. Рівень індексу фондового ринку може відображати стан економіки та її мінливу динаміку. Наприклад, підвищення індексу може свідчити про зростання довіри до економіки та збільшення інвестиційної активності. З іншого боку, зниження індексу може свідчити про спад на ринку та становити загрозу економічній стабільності. В аспекті функціонування фондових ринків доцільним є виділення найбільш значимих фондових індексів країн світу:

1. США (S&P 500). Індекс S&P 500 - це диверсифікований індекс, який оцінює динаміку акцій 500 провідних компаній, що публічно торгуються в США. Це індекс "великої капіталізації", що складається з відносно великих компаній, що мають ринкову капіталізацію (ціна акції x загальна кількість акцій в обігу), що перевищують 10 мільярдів доларів. Індекс S&P 500 має стати провідним індикатором акцій США і відображати характеристики ризику/прибутковості компаній з великою капіталізацією в широкому спектрі галузей. В результаті його зазвичай розглядають як один із найкращих показників загального фондового ринку США.

2. Мексика (МПК). Мексиканська фондова біржа є другою за величиною фондовою біржею в Латинській Америці (після Бразилії) і її основним індексом є ІРС. Мексиканський індекс ІРС вимірює ефективність провідних компаній, що котируються на Мексиканській фондовій біржі, і складається з низки цінних паперів, акції, що репрезентують всі акції, що

котируються на біржі, з різних секторів економіки.

3. Канада (S&P/TSX). Індекс S&P/TSX є еталонним індексом канадського фондового ринку і зазвичай розглядається як канадський еквівалент індексу S&P 500 у США. Індекс містить акції найбільших компаній Фондової біржі Торонто (TSX) та становить близько 70% загальної ринкової капіталізації Фондової біржі Торонто.

4. Великобританія (FTSE 100). Індекс Financial Times Stock Exchange 100, також званий індексом FTSE 100, є індексом акцій 100 компаній, що котируються на Лондонській фондовій біржі, з найвищою ринковою капіталізацією. Індекс складається з акцій «блакитних фішок» (великих компаній з високою інвестиційною якістю) на Лондонській фондовій біржі. Індекс FTSE 100 вважається провідним індикатором прибутковості компаній Великобританії та економіки Великобританії в цілому. В результаті індекс FTSE 100 часто використовується як показник ефективності фондового ринку Великобританії, подібно до того, як багато американських інвесторів дивляться на індекс S&P 500.

5. Німеччина (DAX). Фондовий індекс DAX оцінює ефективність 40 найбільших компаній, що торгуються на Франкфуртській біржі. DAX - це німецький фондовий індекс «блакитних фішок», який охоплює близько 80% сукупної ринкової капіталізації, що торгується на Франкфуртській біржі.

6. Франція (CAC 40). Індекс CAC 40 широко використовується як орієнтир для показників французького фондового ринку. До індексу входять 40 найбільших французьких акцій, заснованих на ринковій капіталізації, які торгуються на паризькій біржі Euronext.

7. Японія (Nikkei 225). Фондовий індекс Nikkei 225 вважається провідним та найбільш шанованим індексом для вимірювання динаміки японських акцій. В індекс входять 225 найбільших японських компаній, акції яких торгуються на Токійській фондовій біржі.

8. Австралія (S&P/ASX200). Індекс S&P/ASX 200 - це еталонний індекс

фондового ринку Австралії, який складається з 200 найбільших акцій, що торгуються на австралійській фондовій біржі, на основі загальної доларової вартості акцій компанії, доступних для торгівлі.

9. Китай (SSE та Hang Seng). Різні індекси відстежують динаміку китайських фондових ринків у Шанхаї, Пекіні, Гонконгу, Шеньчжені та Тайвані. Шанхайська фондова біржа є другим за величиною фондовим ринком Азії після фондової біржі Японії. Гонконзька біржа є третім за величиною фондовим ринком Азії. Композитний індекс Шанхайської фондової біржі (SSE) надає широку оцінку ефективності компаній, що котируються на Шанхайській фондовій біржі. Індекс відстежує всі акції, що торгуються на біржі. Індекс Hang Seng (HSI) вважається еталонним індексом для акцій Гонконгу та розглядається як показник для азійських ринків загалом. До нього входять найбільші компанії, що торгуються на Гонконзькій біржі, що становить приблизно 65% її загальної ринкової капіталізації.

Світовий фондовий ринок є частиною світового фінансового ринку, що забезпечує можливість швидкого переміщення фінансових ресурсів у різні сектори економіки світової економіки та сприяє активізації руху інвестицій. Характеристиками світового фондового ринку є:

- світовий фондовий ринок є ринком ризикованого капіталу, який залежить від низки факторів, які спричиняють коливання ціни цінного паперу, тобто зростання/падіння;
- постійний вплив прибутковості та умов виробництва на відсоткові ставки цінних паперів та їх випуск;
- підвищення ролі світових фондових бірж і позабіржових фондових ринків шляхом розвитку акціонерного капіталу;
- призводить до катастрофічної паніки, коли падіння цін на цінні папери стає стрімким і не може бути передбачуваним заздалегідь;
- кризові явища на світовому ринку призводить до різкого скорочення випуску цінних паперів і призводить до зниження вимог до позикового

капіталу.

Фондовий ринок має структуру, що включає два основних сегменти: первинний та вторинний ринки. Первинний ринок охоплює процес випуску нових цінних паперів для подальшого розміщення на ринку. На вторинному ринку відбуваються операції з купівлі-продажу вже існуючих цінних паперів. Наприклад, компанії використовують фондові ринки для залучення капіталу шляхом первинного публічного розміщення (IPO), після чого акції торгуються між різними покупцями та продавцями на вторинному ринку. Входячи на IPO, покупці акцій стають акціонерами компанії та мають можливість впливати на її внутрішні процеси через раду акціонерів або збори власників цінних паперів.

Переваги лістингу на фондовій біржі:

- лістинг на біржі означає готову ліквідність акцій, що належать акціонерам компанії;
- це дозволяє компанії залучати додаткові кошти за рахунок більшої кількості акцій;
- наявність акцій, що публічно торгуються, полегшує створення планів опціонів на акції, які можуть залучити талановитих співробітників;
- компанії, котируються біржі, мають велику видимість над ринком; Аналітичне покриття та попит із боку інституційних інвесторів можуть призвести до зростання ціни акцій;
- акції, що котуються, можуть бути використані компанією як валюта для здійснення придбань, в яких частина або вся винагорода виплачується акціями.

Недоліки лістингу на фондовій біржі:

- значні витрати, пов'язані з лістингом на біржі, такі як лістингові збори та вищі витрати, пов'язані з дотриманням вимог та звітністю;
- обтяжливі правила можуть обмежувати можливості компанії щодо ведення бізнесу;

– короткострокова орієнтація більшості інвесторів змушує компанії намагатися перевершити свої квартальні оцінки прибутку, а не використовувати довгостроковий підхід до своєї корпоративної стратегії.

Світовий фондовий ринок також є цікавим прикладом того, як закони попиту та пропозиції діють у режимі реального часу. Для кожної угоди з акціями мають бути покупець та продавець. Через непорушні закони попиту та пропозиції, якщо покупців на конкретну акцію більше, ніж продавців, ціна акції зростатиме. І навпаки, якщо продавців акцій більше, ніж покупців, ціна знижуватиметься.

Спред між ціною купівлі та пропозиції або ціною пропозиції, різниця між ціною купівлі акції та ціною її продажу чи пропозиції, є різницею між найвищою ціною, яку покупець готовий заплатити або запропонувати за акцію, і найнижчою ціною, за якою продавець пропонує акцію.

Торгова угода відбувається, коли покупець приймає потрібну ціну, або продавець приймає ціну пропозиції. Якщо покупців більше ніж продавців, вони можуть захотіти підвищити свої ставки, щоб придбати акції. Тому продавці будуть вимагати за нього більш високі ціни, підвищуючи ціну. Якщо продавців більше, ніж покупців, вони можуть бути готові прийняти нижчі пропозиції щодо акцій, тоді як покупці також зменшать свої ставки, фактично знижуючи ціну.

До трейдерів на фондовому ринку відносяться маркет-мейкери, інвестори, трейдери, спекулянти та хеджери. Інвестор може купувати акції та утримувати їх протягом тривалого часу, у той час як трейдер може входити та виходити з позиції протягом кількох секунд. Маркет-мейкер забезпечує необхідну ліквідність ринку, тоді як хеджер може торгувати деривативами.

Термін «маркет-мейкер» відноситься до фірми або приватної особи, яка активно котирує двосторонні ринки за певним цінним папером, надаючи заявки на купівлю та продаж (відомі як аски), а також розмір ринку кожного з них. Маркет-мейкери забезпечують ліквідність та глибину ринків та

отримують прибуток від різниці у спреді між попитом та пропозицією. Вони також можуть здійснювати угоди для власних рахунків, які відомі як основні угоди. Багато маркет-мейкерів часто є брокерськими домами, які надають торгові послуги інвесторам у спробі зберегти ліквідність фінансових ринків. Маркет-мейкер також може бути індивідуальний трейдер, якого зазвичай називають локальним. Переважна більшість маркет-мейкерів працюють від імені великих установ через розмір цінних паперів, необхідних для полегшення обсягу купівлі та продажу. Кожен маркет-мейкер відображає котирування на купівлю та продаж гарантованої кількості акцій. Як тільки маркет-мейкер отримує ордер від покупця, він негайно продає свою позицію акцій із власних запасів. Маркет-мейкер повинен взяти на себе зобов'язання постійно котирувати ціни, за якими він купуватиме (або пропонуватиме) та продаватиме (або проситиме) цінні папери. Маркет-мейкери також повинні вказати обсяг, в якому вони готові торгувати, а також частоту часу, протягом якого вони котируватимуть за найкращими цінами попиту та пропозиції. Маркет-мейкери повинні дотримуватися цих параметрів завжди під час усіх ринкових прогнозів. Коли ринки стають нестійкими або волатильними, маркет-мейкери повинні залишатися дисциплінованими, щоб продовжувати сприяти безперебійним угодам.

Інвестор - це будь-яка фізична чи юридична особа (наприклад, фірма чи взаємний фонд), яка вкладає капітал в очікуванні на отримання фінансового прибутку. Інвестори покладаються на різні фінансові інструменти для отримання прибутку та досягнення важливих фінансових цілей, таких як створення пенсійних заощаджень, фінансування навчання у коледжі або просто накопичення додаткового багатства з часом.

Для досягнення цілей існує широкий спектр інвестиційних інструментів, включаючи (але не обмежуючись) акції, облігації, сировинні товари, взаємні фонди, біржові фонди (ETF), опціони, ф'ючерси, іноземну валюту, золото, срібло, пенсійні плани та нерухомість. Інвестори можуть

аналізувати можливості з різних точок зору і, як правило, вважають за краще мінімізувати ризик при максимізації прибутку.

Інвестори, зазвичай, отримують дохід, розміщуючи капітал як акціонерного чи боргового капіталу. Інвестиції в акціонерний капітал спричиняють частки власності у формі акцій компанії, які можуть приносити дивіденди на додаток до приросту капіталу. Боргові інвестиції можуть бути у вигляді позик, наданих іншим особам або фірмам, або у формі купівлі облігацій, випущених урядами чи корпораціями, які сплачують відсотки у вигляді купонів.

Основною метою трейдера є отримання прибутку, купуючи за низькою ціною та продаючи за вищою. Те, що вони купують та продають, - це фінансові активи, які включають акції, облігації, валюти, товари та деривативи. Отримання прибутку досягається за допомогою різних підходів, таких як фундаментальний, технічний та кількісний аналіз, які допомагають визначити ринкові тенденції та можливості.

Трейдери також управляють ризиками, пов'язаними з їх професією, включаючи ринковий ризик, кредитний ризик та ризик ліквідності. Вони можуть використовувати стратегії хеджування зниження цих ризиків.

Деякі фондові ринки покладаються на професійних трейдерів для підтримки безперервних заявок та пропозицій, оскільки цільовий покупець або продавець можуть не знайти один одного в будь-який момент часу. Їх називають фахівцями чи маркет-мейкерами. Двосторонній ринок складається з попиту та пропозиції, а спред – це різниця в ціні між ціною купівлі та пропозиції. Чим вужче ціновий спред і більше розмір заявок на купівлю та продаж, тим вища ліквідність акції. Якщо є багато покупців і продавців за послідовно вищими і нижчими цінами, то ринок має хорошу глибину. Початковий ручний метод торгівлі був заснований на системі, відомої як система відкритого крику, де трейдери використовували усні та ручні сигнали для купівлі та продажу великих пакетів акцій у торговій ямі чи

біржовому залі. Однак на більшості бірж система відкритого протесту була витіснена електронними торговими системами. Ці системи можуть набагато ефективніше і швидше зіставляти покупців і продавців, що призводить до значних переваг, таких як зниження торгових витрат і швидше виконання угод.

Отже, фондовий ринок є однією з найважливіших складових фінансового ринку і є життєво важливим для економіки будь-якої країни. Він надає компаніям та іншим організаціям можливість залучати інвестиції та залучати додатковий капітал, а інвесторам – збільшувати свої фінансові активи. Крім того, фондовий ринок є чудовим інструментом для диверсифікації портфеля, що дозволяє зменшити ризик і збільшити потенційну прибутковість. Фондовий ринок також є важливим показником економічного стану країни. Рівень індексу фондового ринку може відображати стан економіки та її мінливу динаміку. Наприклад, підвищення індексу може свідчити про зростання довіри до економіки та збільшення інвестиційної активності. З іншого боку, зниження індексу може свідчити про спад на ринку та становити загрозу економічній стабільності.

1.3. Фактори впливу на розвиток світового фондового ринку

Світовий фондовий ринок, як і будь-яка інша фінансова біржа, може бути вкрай непередбачуваним і приховує у собі невизначеність. Як розвиватиметься світовий фондовий ринок того чи іншого дня – це питання, яке хвилює кожного інвестора. Чи піде він вгору чи вниз, те, як поводитиметься конкретна галузь або обрана акція, залежить від багатьох факторів, що впливають на світовий фондовий ринок. Навіть для такого волатильного ринку, на якому так багато змінних, з якими доводиться боротися, ситуація стала ще більш невизначеною у 2020 році, оскільки

пандемія ускладнила ситуацію та погіршилася через геополітичну кризу внаслідок війни росії проти України.

Розглянемо 5 факторів, що найбільше впливають на світовий фондовий ринок (рис. 1.6).

1. Макроекономічний вплив ринку. Новини та оновлення компанії можуть вплинути на ціну її акцій. Але серйозний і масштабний вплив на світовий фондовий ринок відбувається в основному через макроекономічні чинники. Вони можуть бути пов'язані з будь-якою подією або подією, що ґрунтується на економічних чи геополітичних причинах. Це зовнішні фактори, які знаходяться на загальногалузевому рівні та впливають на всі галузі. Ось деякі з основних макроекономічних факторів, які можуть вплинути на світові фондові ринки:

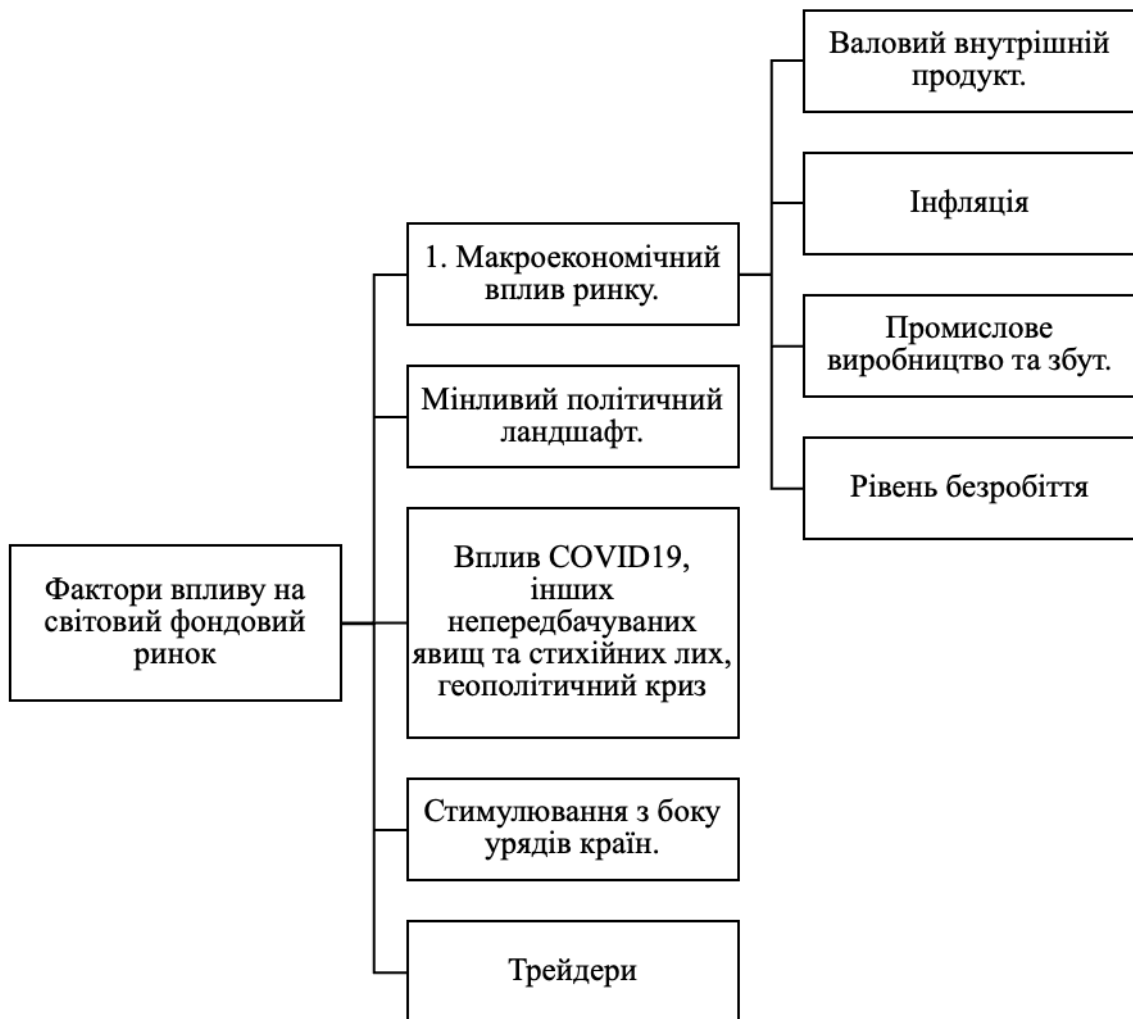

Рисунок 1.6 - Фактори впливу на світовий фондовий ринок [10-25]

а) Валовий внутрішній продукт. ВВП або валовий внутрішній продукт – це найважливіший економічний показник, який вважається барометром економіки країни та показником її добробуту. Вона визначається як вартість всіх готових товарів та послуг країни за певний період, зазвичай, за рік. Економічне благополуччя країни залежить від того, наскільки стійкими є різні сектори. Якщо загальна тенденція та ВВП сильні, це може сигналізувати про позитивний клімат для зростання, що є гарною ознакою для компаній, а отже, для кінцевого інвестора та фондового ринку.

б) Інфляція. Ще одним ключовим показником, який є частиною макроекономічних факторів, що впливають на фондовий ринок, є показники інфляції у країні. Інфляційний стан означає, що як вартість товарів та послуг, так і грошова маса в економіці зростають. І ціни на акції можуть мати тенденцію до падіння.

Інфляція відноситься до зростання споживчих цін, або через надлишок грошей, або через брак споживчих товарів. Вплив інфляції на світовий фондовий ринок непередбачувана: у деяких випадках вона може призвести до зростання цін на акції через більшу кількість грошей, що надходять на ринок, і збільшення зростання робочих місць. Однак вищі ціни на виробничі ресурси також можуть обмежувати корпоративні доходи, що призводить до падіння прибутку. Загалом акції вартості, як правило, показують кращі результати, ніж акції зростання за часів високої інфляції.

в) Промислове виробництво та збут. Обсяг промислового виробництва та споживчого споживання також є показниками, які впливають на світовий фондовий ринок. Підвищена економічна активність може призвести до відскоку цін на акції та навпаки.

г) Рівень безробіття. Рівень безробіття безпосередньо впливає на економіку. Зв'язок між вищим рівнем зайнятості і вищою продуктивністю, своєю чергою, надає позитивний вплив збільшення доходів і прибутковості

підприємств. Це саме те, що робить довгостроковий прогноз кращим і, отже, світовий фондовий ринок зростаючим у короткостроковій перспективі. Наявність стабільного світового фондового ринку призводить до того, що дедалі більше інвесторів стікаються для покупки та торгівлі.

І навпаки, вищий рівень безробіття може спровокувати уповільнення продуктивності та млявий фондовий ринок. Інвестори, як правило, тримаються подалі за відсутності будь-яких позитивних індикаторів, які зазвичай допомагають стимулювати інвестиції.

2. Мінливий політичний ландшафт. Крім економічних новин та подій у бізнес-секторі, на фондовий ринок реально впливають політичні події. Крім складної ситуації з пандемією, яку зробив 2020 рік, фінансові ринки США вже з великим інтересом стежили за президентськими виборами в США.

Рік виборів у США завжди змушує світовий фондовий ринок ставати більш динамічним, а волатильність – це даність. Оскільки президентські вибори перетворилися на запеклу битву, а ендшпіль наближався до кінця, ринки можуть показувати нестійку динаміку. Але, незважаючи на політичні американські гірки, перспективи фінансових ринків були переважно позитивними.

Факт також залишається фактом: для більшості інвесторів політична ситуація не є перешкодою для довгострокового погляду на фундаментальні показники акцій. На відміну від трейдерів, тимчасовий обрій інвестування не повинен бути обмежений періодичними подіями короткострокового впливу.

3. Вплив COVID19, інших непередбачуваних явищ та стихійних лих, геополітичний криз. У звичайний рік, коли не буває стихійного лиха, вони можуть не вплинути на світовий фондовий ринок у короткостроковій перспективі. Але 2020 р. не був звичайним роком. Той факт, що пандемія, спричинена вірусом COVID19, завдала серйозної шкоди стало суворую реальністю, яка мала жахливі наслідки для економіки в усьому світі. Зокрема, США та ЄС сильно постраждали, де кількість випадків зараження та смертей

є найвищою у світі. Наслідки були різними для кожного сектора, і відповідним галузям довелося тонко налаштувати свої стратегії та операції з моменту прориву.

Повномасштабне вторгнення, яке почалося 24 лютого 2022 року в Україні, сколихнуло світові фінансові ринки. Важливе місце займає вплив війни на фондові ринки різних країн. У деяких місцях навіть можна спостерігати досить передбачувані зміни на ринках цінних паперів, але є й місця, які менш передбачувані. Війна опосередковано впливає на ціни акцій деяких компаній через зміни цін на продукцію, що виробляється або експортується. Загалом, на таких ринках завжди є невизначеність, але зараз це може стати проблемою для глобальних інвесторів.

4. Стимулювання з боку урядів країн. COVID19 привів світові економіки до невизначеності, і його довгострокові наслідки варіюються від закриття підприємств до уповільнення економічного зростання та можливих рецесій у найближчому майбутньому. Також основним чинником, що впливає на динаміку світових фондових ринків, є політика кількісного пом'якшення, яку проводять основні економічно розвинені країни. Саме в результаті такої політики зросла глобальна ліквідність, що призвело до зниження глобальних процентних ставок і зниження прибутковості основних фінансових інструментів, головним чином державних цінних паперів. Оскільки процентні ставки за казначейськими облігаціями США знаходяться на надзвичайно низькому рівні, впровадження політики кількісного пом'якшення призвело до надмірних потоків капіталу на ринки країн, що розвиваються. Монетарна політика розвинутих країн (насамперед США) має більший вплив на країни Латинської Америки, Східної Європи, Близького Сходу та Африки.

5. Крім економічних чинників та стихійного лиха, є фактор, який може серйозно вплинути на фондовий ринок зсередини. Це є фактором, що сприяє кожному фондовому ринку або навіть фінансовому ринку, такому як

Форекс, де практика внутрішньоденної торгівлі може вплинути. У 2020 р. і навіть на початку 2021 р. спостерігалася ця тенденція, коли падіння ринку в першому кварталі 2020 р. призвело до того, що денні трейдери перейшли в режим покупок.

Останнім часом відбулося зрушення від домінування інституційних інвесторів до зростання. Внутрішньоденні трейдери вступають у гру. Це призводить до сценаріїв, у яких короткострокова перспектива починає займати центральне місце, коли акції зростання стають популярнішими, ніж акції вартості. Але оскільки інші засоби інвестування, такі як ринок нерухомості, відходять на другий план, все більше інвесторів стікаються на фондовий ринок.

Отже, автори, що досліджували фактори, що визначають розвиток світового фондового ринку, узагальнено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Фактори впливу на розвиток світового фондового ринку

Автор	Основні фактори
Хо та Айке [29]	Інституційні чинники, такі як відкритість торгівлі, фінансова лібералізація, корпоративне управління та правовий захист інвесторів, позитивно вплинули на розвиток фондового ринку. Макроекономічні змінні, такі як висока інфляція та слабкі обмінні курси, уповільнюють розвиток світового фондового ринку, тоді як реальний ВВП і високі темпи економічного зростання, як з'ясувалося, позитивно вплинули на розвиток світового фондового ринку.
Nguyen, P.D. & Hanh [36]	Ліквідність світового фондового ринку, заощадження та фінансове посередництво були трьома змінними, які, як було встановлено, вплинули на розвиток фондового ринку в таких регіонах, як Європа, Близький Схід і Північна Африка
Хосейн і Ноурін [30]	Було виявлено, що на розвиток світового фондового ринку позитивно вплинули ліквідність та розмір фондового ринку. Інституційні та регуляторні фактори також визначили розвиток фондового ринку.
Ель-Надер і Альраймоні [26]	Було виявлено, що розвиток світового фондового ринку позитивно вплинули кредити приватному сектору, валове накопичення капіталу, грошова маса, загальна торгова вартість та індекс споживчих цін. Чисті грошові перекази та номінальний ВВП вплинули на розвиток світового фондового ринку. З іншого боку, підхід до розкладання відхилень показав, що розвиток світового фондового ринку та вивчені макроекономічні змінні були взаємопов'язані.
Овіреду та ін. [38]	Було виявлено, що тільки ліквідність ринку надала істотний позитивний вплив на розвиток світового фондового ринку. Інші макроекономічні змінні, такі як внутрішні заощадження, потоки приватного капіталу та інфляція, мали незначний позитивний вплив на розвиток світового фондового ринку.

Джун та ін. [34]	Було виявлено, що висока ліквідність, потоки приватного капіталу та прямі іноземні інвестиції (ПІІ) вплинули на розвиток світового фондового ринку. Навпаки, високий рівень розвитку банківського сектора та економічне зростання негативно, але вплинули на розвиток світового фондового ринку.
Ель-Вассал [27]	Нормативно-правова база, політична стабільність, розвиток банківського сектора, грошово-кредитна політика, податково-бюджетна політика, розмір економіки, економічне зростання, стадія економічного розвитку, потоки портфельного капіталу та відкритість торгівлі були змінними, які, як було виявлено, вплинули на розвиток світового фондового ринку.
Шахбаз та ін. [40]	Хоча інфляція, економічне зростання, інвестиції та фінансовий розвиток справили позитивний вплив на розвиток світового фондового ринку, було виявлено, що відкритість торгівлі негативно вплинула на його розвиток
Зафар [43]	Висновки полягають у трьох аспектах: (1) розвиток банківського сектора мало незначний вплив на розвиток світового фондового ринку, (2) реальні відсоткові ставки негативно вплинули на розвиток фондового ринку та (3) ПІІ та вартість фондового ринку позитивно вплинули на розвиток світового фондового ринку.
Нгуєн і Хан [36]	Такі чинники, як макроекономічна стабільність, ліквідність фондового ринку, заощадження, фінансовий розвиток та темпи зростання доходів, позитивно вплинули на розвиток світового фондового ринку. З іншого боку, на розвиток фондового ринку негативно вплинули зміни темпів інфляції та світова фінансова криза
Аюнку та Етале [23]	Висока інфляція та рівень заощаджень негативно вплинули на розвиток світового фондового ринку.

Також на розвиток світового фондового ринку мають значний вплив фактори, які впливають на розвиток фондового ринку в окремих країнах. На даний момент проведено ряд емпіричних досліджень факторів, що визначають розвиток фондового ринку, але тих, які орієнтовані на ринки окремих країн досить мало.

Використовуючи кореляційний аналіз із вторинними даними Юсофф та Гіма [42] досліджували визначальні фактори розвитку фондового ринку в регіоні Близького Сходу та Північної Африки (MENA). Було виявлено, що такі змінні, як нафтова рента, дохід на душу населення, внутрішні заощадження, відсоткові ставки, обмінні курси та інфляція, вплинули на розвиток фондового ринку в регіоні Близького Сходу та Північної Африки.

Дослідження проведене Kaehler et al. [35] показали, що на розвиток Іракської фондової біржі в період з 2004 до 2014 року впливали індекс споживчих цін (інфляція), споживання електроенергії як співвідношення до ВВП, загальна ситуація з безпекою, процентні ставки та обмінні курси.

Шериф і Газдар [24] досліджували фактори, що визначають розвиток

фондового ринку у 14 країнах регіону Близького Сходу та Північної Африки, використовуючи панельні дані та методи інструментальних змінних з даними у період з 1990 по 2007 рік. Вони виявили, що процентні ставки, рівень доходів, ліквідність фондового ринку та банківський сектор розвитку були основними факторами, що вплинули на розвиток фондового ринку в регіоні MENA.

У дослідженні визначальних факторів фондового ринку з використанням регресійного аналізу з щомісячними даними тимчасових рядів (2007–2012 рр.) Дев та Шакіл [25] виявили, що портфельні інвестиції та ліквідність ринку були двома основними факторами, що впливали на зростання фондових ринків. Було виявлено, що ринкова капіталізація та ставки дисконтування мали незначний позитивний вплив на зростання фондового ринку.

Джон та ін. [40] досліджували фактори, що визначають розвиток фондового ринку в Нігерії, використовуючи модель корекції помилок (ЕСМ) із використанням вторинних даних річних тимчасових рядів (1970–2007 рр.). Відставання у розвитку норми заощаджень та ліквідності фондового ринку виявилися вирішальними факторами розвитку фондового ринку в Нігерії.

Пушпакумара та Ентоні [41] також досліджували фактори, що визначають розвиток фондового ринку в Шрі-Ланці, використовуючи кількісні методи, такі як кореляція, регресія та дисперсійний аналіз (ANOVA), із щомісячними даними тимчасових рядів з 1999 по 2008 рік. Їх результати були: інфляція та обмінні курси мали незначний позитивний вплив на капіталізацію фондового ринку; зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), заощадження, інвестицій та грошової маси позитивно вплинуло на розвиток фондового ринку.

Використовуючи метод структурної авторегресії (SVAR) з квартальними даними тимчасових рядів з 2000 по 2014 рік, Акоса [21] вивчив детермінанти розвитку фондового ринку. Виборчі цикли, прями

іноземні інвестиції (ПІІ), економічне зростання та поточні рівні інфляції виявилися основними позитивними факторами, що визначають розвиток фондового ринку у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Серед змінних, які вплинули на розвиток фондового ринку, були премія за країновий ризик, ставки за казначейськими векселями та державні витрати [21].

Використовуючи векторну модель виправлення помилок (VECM), [24] вивчили фактори, що визначають розвиток фондового ринку. Вони зазначили, що відсоткові ставки, обмінні курси, валютні резерви, індекс промислового виробництва та грошова маса визначають напрямок та швидкість розвитку фондового ринку. На зростання фондового ринку більшою мірою впливали індекс промислового виробництва та валютні резерви, ніж обмінні курси, відсоткові ставки та грошова маса.

Досліджуючи фактори зростання фондової біржі Даккі (Бангладеш) з використанням множинного регресійного аналізу з даними річних тимчасових рядів з 1995 по 2015 рік, Іслам та ін. [33] зазначили, що індекс споживчих цін (інфляція), економічне зростання та загальна ринкова капітал змінними, які впливали на розвиток фондового ринку.

Отже, на розвиток світового фондового ринку найбільше здійснюють вплив такі фактори, як нормативно-правова база, політична стабільність, розвиток банківського сектора, грошово-кредитна політика, податково-бюджетна політика, розмір економіки, економічне зростання, стадія економічного розвитку, потоки портфельного капіталу та відкритість торгівлі. Так, інфляція та обмінні курси мають незначний позитивний вплив на капіталізацію фондового ринку; зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), заощадження, інвестицій та грошової маси мають суттєвий вплив на розвиток фондового ринку. З іншого боку, на розвиток фондового ринку негативно впливають зміни темпів інфляції, світова фінансова та геополітична криза.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНИХ ДЕТЕРМІНАНТ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ФОНДОВОГО РИНКУ

2.1. Характеристика стану, динаміки та проблем функціонування світового фондового ринку

За останні кілька десятиліть зростання грошової маси та наднизькі відсоткові ставки сприяли зростанню вартості активів у всіх економіках. Проте в 2022 році світовий фондовий ринок втратив практично на 20 трлн. дол. США. За результатом 2022 року капіталізації світового фондового ринку становила 101 трлн. дол., проте при частковому відновленні в 2023 році досягла розміру в 109 трлн. дол.

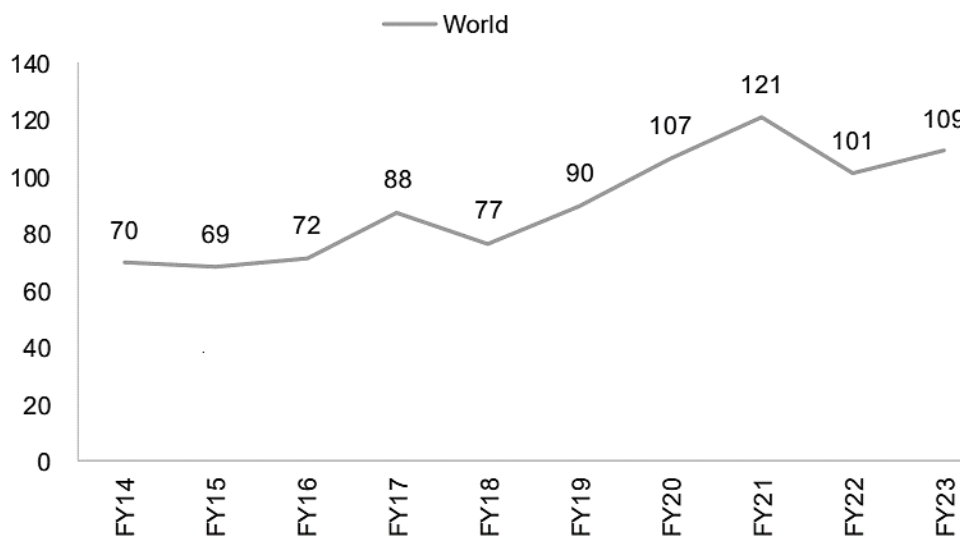

Рисунок 2.1 – Динаміка капіталізації світового фондового ринку в 2014-2023 рр., трлн. дол. США [51]

У 2022 році глобальна інфляція зазнала вражаючих показників. У результаті центральні банки по всьому світу почали підвищувати процентні ставки у спробі боротися з інфляцією за рахунок зниження економічного зростання та споживчого попиту. Ціни на акції відображають очікування

майбутньої прибутковості корпорацій, тому вищі відсоткові ставки при уповільненні економічного зростання не відображало позитивного росту в подальшому для світових фондових ринків.

У 2022 року Федеральна резервна система сім разів підвищувала ставку за федеральними фондами з мінімуму 0,00-0,25% початку року до цільового діапазону 4,25-4,50% до кінця року. Внаслідок агресивного зростання до кінця 2022 року багато економічних прогнозів на 2023 рік сподівалися на слабке економічне зростання, але економічна рецесія (негативне економічне зростання протягом двох і більше кварталів поспіль) здавалася все правдоподібнішою. Насправді, багато прогнозистів, таких як генеральний директор JPMorgan Chase, передбачали рецесію на 2023 рік. У своїх прогнозах на грудень 2022 року Федеральна резервна система очікувала економічного зростання лише на 0,5% у 2023 році.

Проте очікування який завжди збігаються з реальністю. Незважаючи на швидко зростаючі відсоткові ставки та економічні прогнози в кращому разі про слабке економічне зростання, економіка США у 2023 році залишалася стійкою з помірним економічним зростанням та сильними показниками фондового ринку.

На цьому фоні на рисунку 2.2 показаний розмір фондового ринку США за 2014-2023 рр..

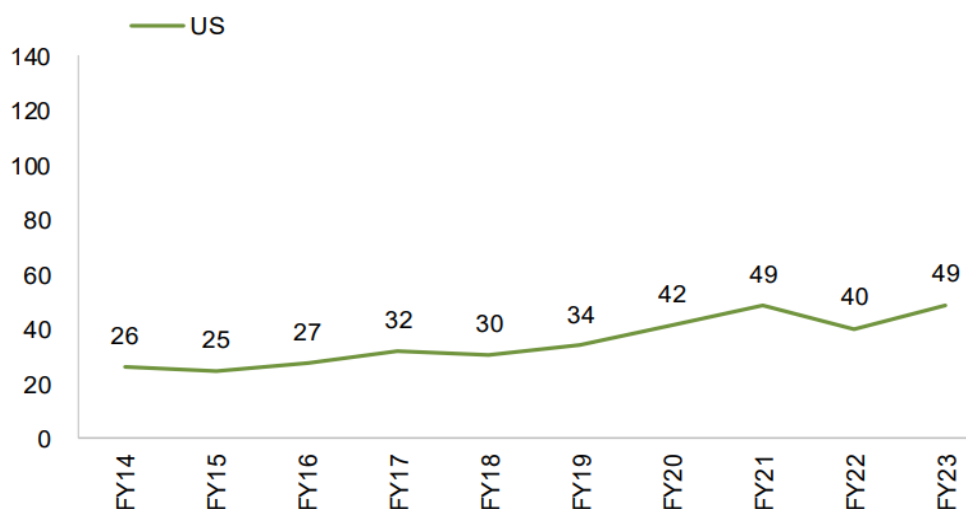

Рисунок 2.2 – Динаміка капіталізації фондового ринку США в 2014-

2023 рр., трлн. дол. США [51]

Ринки акцій США є найбільшими у світі і продовжують залишатися одними з найглибших, найбільш ліквідних та найефективніших, становлячи 44,9% від капіталізації світового ринку акцій у розмірі 109,0 трлн. дол. США у 2023 році, або 49,0 трлн. дол. США. Це у 3,9 разу перевищує наступний за величиною ринок ЄС. Частка ринку США за останні 10 років у середньому становила 39,1%, досягнувши мінімуму у 36,6% у 2015 році і досягнувши піку у 44,9% в 2023 році.

Таблиця 2.1 – ТОП-20 фондових ринків за обсягом капіталізації в світі в 2023 році [51]

Країна/територія	Загальна ринкова капіталізація (у млн. доларів США)	Загальна ринкова капіталізація (% ВВП)	Кількість вітчизняних компаній у списку
Сполучені Штати	49653,000	194,5	4,266
Китай	10889,318	65,1	4154
Японія	5474,985	126,7	3754
Індія	4868,508	120	5376
Гонконг	3966,952	1262,6	2353
Франція	2823,000	84,9	457
Великобританія	2821,000	100	1858
Канада	2641,455	160,7	3922
Саудівська Аравія	2429,102	347,0	207
Німеччина	2284,109	60,0	438
Південна Корея	2176,190	133,5	2318
Тайвань	2007,560	267,1	1627
Швейцарія	2001,603	267,6	236
Іран	1743,023	475	367
Австралія	1720,556	129,3	1902
Нідерланди	1597,215	132,3	103
Південна Африка	1051,529	348,3	264
Бразилія	988,374	68,4	345
Швеція	913,163	230,4	832
Іспанія	909,175	43,3	2711

В 2023 році обсяг загальної капіталізації фондового ринку по відношенню до ВВП був найвищим в таких країнах, як США 194,5%, Гонконг 1262,6 %, Канада 160,7%, Саудівська Аравія 347%, Тайвань та

Швейцарія – 267%, Іран – 475 %, Південна Африка – 348,3%.

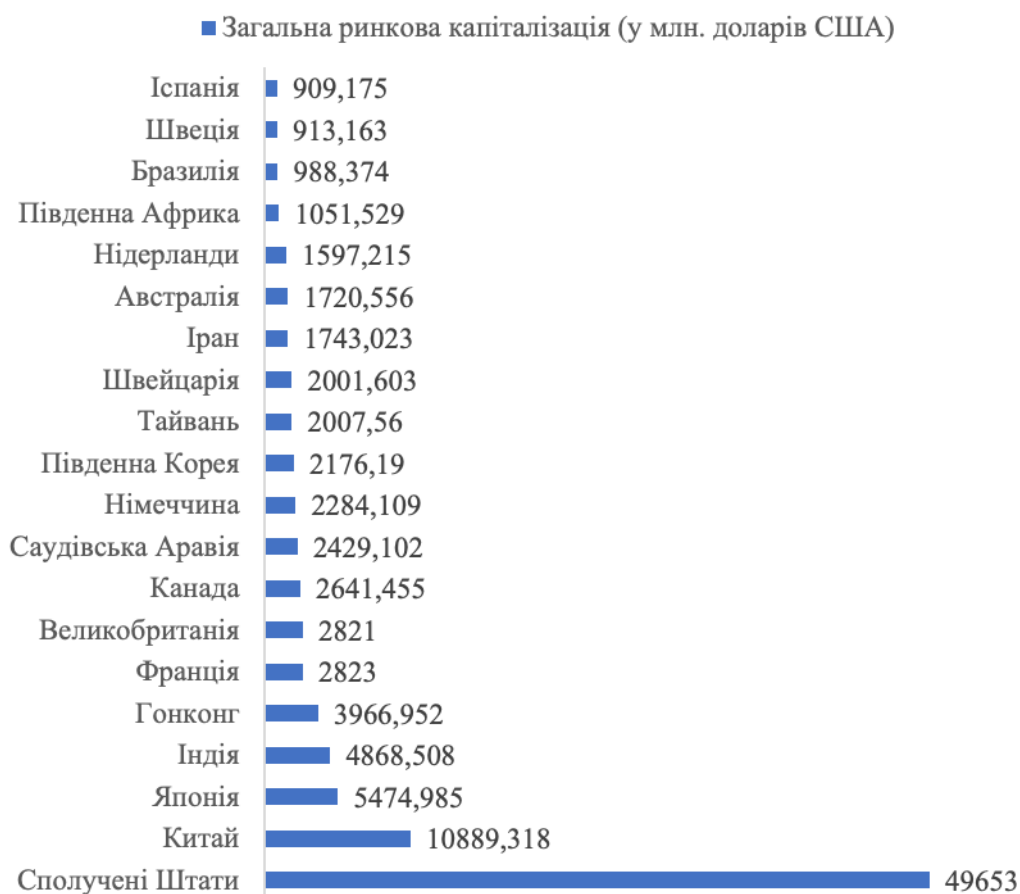

Рисунок 2.3 - ТОП-20 фондових ринків за обсягом капіталізації в світі в 2023 році[51]

У табл. 2.2 відображено статистику первинного та вторинного ринків США, включаючи формування акціонерного капіталу (ІРО, загальний обсяг емісії, злиття та поглинання тощо); ринкові показники (індексні ціни); волатильність (VIX); а також обсяги акцій, ETF та мультилістингових опціонів.

Таблиця 2.2 – Динаміка стану розвитку первинного та вторинного ринків США в 2022-2023 рр. [51]

Показники	4 Q23	3Q23	4Q22	Q/Q	Y/Y	2023	2022	Y/Y
Первинні ринки (випуск \$B)								
Загальний капітал (екс-SPAC)	31.5	39.8	22.4	-20.8%	40.6%	139.1	99.4	39.9%
Вторинні	28.3	26.6	19.9	6.4%	42.0%	107.2	78.5	36.5%

Вподобання	0.6	4.7	1.0	-87.6%	-41.3%	11.8	12.4	-4.7%
IPO	2.6	8.4	1.4	-69.4%	78.6%	20.1	8.5	135.4%
SPAC	1.0	0.8	0.7	22.0%	50.8%	3.8	13.1	-70.8%
Інші інвестиційно-банківські послуги (\$B)								
Приватний акціонерний капітал	135.5	170.6	175.0	-20.6%	-22.6%	645.3	915.1	-29.5%
Злиття та поглинання	491.4	355.8	408.5	38.1%	20.3%	1,380.3	1,703.6	-19.0%
Вторинні ринки								
Ринкова ефективність (ціна)								
Індекс S&P 500	4,464.91	4,458.14	3,851.97	0.2%	15.9%	4,283.73	4,098.51	4.5%
Nasdaq	13,910.7	13,783.9	10,871.38	0.9%	28.0%	12,970.28	12,231.35	6.0%
DJIA	34,933.1	34,669.5	32,490.3	0.8%	7.5%	34,121.54	32,897.35	3.7%
Russell 2000	1,806.7	1,891.74	1,793.07	-4.5%	0.8%	1,838.22	1,884.50	-2.5%
Волатильність та обсяги								
ВІКС (Ціна)	15.29	15.01	25.00	1.9%	-38.8%	16.85	25.70	-34%
ADV на акції (акції категорії В)	11.2	10.4	11.2	7.0%	-0.1%	11.0	11.9	-7.1%
ETF ADV (акції категорії В)	2.2	2.0	2.6	11.3%	-13.5%	2.3	2.6	-13.8%
Опціони ADV (багатоконтракти)	44.4	43.4	42.7	2.3%	4.0%	44.2	41.1	7.5%

Багато основних фондових індексів за 2023 рік зафіксували двозначне зростання, чому сприяло сильне зростання у листопаді та грудні 2023 року, оскільки падіння інфляції вселило у трейдерів більше надій на зниження відсоткових ставок у 2024 році. Однак британський індекс FTSE 100 відстав від глобального ралі, додавши менше 4% у 2023 році.

На початку 2023 року багато інвесторів очікували, що корпоративні доходи знизяться, оскільки економіка США була втягнута в рецесію через високі витрати на позики. Але США unikнули спаду, незважаючи на те, що відсоткові ставки у США зросли до 22-річного максимуму. Темпи зростання перевершили прогнози, а корпоративні прибутки США у липні-вересні 2023 року досягли майже рекордного рівня. У той час як геополітична криза впливає на ринки, компанії, що пов'язані зі штучним інтелектом, стрімко зростають, оскільки інвестори підтримують потенціал цієї технології. Полегшення, викликане сильним зростанням економіки США у 2023 році, допомогло подолати побоювання щодо відновлення Китаю та повільних

темлів європейської економіки, яка завершила рік на межі рецесії.

На ринках Азіатсько-Тихоокеанського регіону було здійснено 875 IPO на суму 75,35 млрд дол. США, тоді як на американських ринках було проведено 139 IPO на суму 17,57 млрд дол. США, а на ринках ЕМЕА було проведено 203 IPO на суму 18,03 млрд дол. США. Капітал, залучений через IPO, різко скоротився порівняно з 2022 роком (-59,3%). У той час як в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та регіоні ЕМЕА спостерігалось значне зростання (71,3% та 86,1% відповідно), у Північній та Південній Америці спостерігалось значне скорочення (21,3%).

Вартість та обсяги торгів на фондових ринках в 2023 році знизилися на 10,6% та 3,4% відповідно. У всіх регіонах зафіксовано найнижчий річний обсяг торгів за останні три роки.

У глобальному масштабі середній обсяг торгів також був на найнижчому рівні за останні три роки (на рівні 2 776,45 дол. США за угоду у світі). Однак у регіоні Північної та Південної Америки середній показник збільшився на 2,1% порівняно з 2022 роком.

Кількість біржових деривативних контрактів, включаючи як опціони, так і ф'ючерси, досягла найвищого рівня за останні три роки, склавши 104,06 млрд для опціонів і 30,33 млрд для ф'ючерсів (134,40 млрд деривативних контрактів, що торгуються), що на 58,9% більше, ніж 2022 року. У той час як кількість біржових фондів (ETF) збільшилася (+6,4%) порівняно з 2022 роком, вартість ETF, що торгуються, знизилася (-14,4%).

У 2023 році відбулося значне відновлення ринкової капіталізації, хоча в регіоні ЕМЕА воно було слабшим, ніж у Північній та Південній Америці та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Це зростання значною мірою можна пояснити покращенням фундаментальних показників лістингових компаній, чому сприяли деякі нові лістинги та IPO. Ослаблення економічної напруженості призвело до зростання оцінок, оскільки інвестори здобули впевненість у перспективах бізнесу та потенційних дивідендах.

На ринок прийшло менше компаній, а ті, що вийшли на біржу, залучили менше капіталу. У 2022 році спостерігали значне зниження кількості IPO у всьому світі. Ця тенденція продовжилася і в 2023 році, як і обсяг залученого капіталу в усіх регіонах, окрім США, де спостерігався різке зростання у порівнянні з попереднім роком. Це відображає загальну нерішучість компаній щодо лістингу в поточних умовах, відкладаючи плани зростання або шукаючи альтернативні способи залучення капіталу.

Нижчий середній обсяг торгівлі в усіх регіонах, за винятком Північної та Південної Америки, може свідчити або про зростання участі роздрібних інвесторів у публічних ринках, або про те, що інституційні інвестори торгують менше, що дозволяє припустити, що баланс між роздрібними та інституційними інвестиціями може змінюватись.

Зростання фондового ринку Америки було вражаючим. Індекс S&P 500 зріс на 24,31 %, що більш ніж удвічі перевищує довгострокову середню прибутковість акцій компаній із великою капіталізацією у США. Прибутковість акцій Китаю відображає значно нижче економічне зростання у 2022 та 2023 роках порівняно з рівнями до COVID. Для обраних індексів річна дохідність варіювалася від мінімуму -13,8 % для китайського індексу HSI до максимуму 28,24 % для японського індексу Nikkei 225. Американський індекс S&P 500 посів друге місце.

Таблиця 2.3 – Темп приросту фондових індексів світу за останні 5 років [51]

Країна	Індекс	Темп приросту, за 5 років	Темп приросту, за рік
Сполучені Штати	S&P 500	13.73	24.23
Мексика	IPC	6.62	18.41
Канада	S&P/TSX Composite	7.91	8.12
Велика Британія	FTSE 100	2.82	3.78
Німеччина	DAX	9.67	20.31
Франція	CAC 40	9.78	16.52
Японія	Nikkei 225	10.83	28.24
Австралія	S&P/ASX200	6.09	7.84
Китай	SSE	3.59	-3.70

	HSI	-7.99	-13.82
--	-----	-------	--------

За річною прибутковістю за п'ятирічний період, що закінчився 31 грудня 2023 року, індекс S&P 500 США посів перше місце серед індексів, що відображено в табл. 2.3 із річною прибутковістю 13,73 %. Річна прибутковість за п'ятирічний період, що закінчився 31 грудня 2023 року, варіювалася від мінімуму -7,99 % для індексу HSI Китаю до максимуму в 13,73 % для S&P 500.

Виокремлені індекси в табл. 2.3 є показниками ефективності фондового ринку у своїх країнах. У США про силу фондового ринку у 2023 році також свідчать динаміка акцій технологічних компаній. NASDAQ Composite, індекс, що включає понад 2500 компаній, акції яких котируються на фондовій біржі NASDAQ та значною мірою орієнтовані на технології, зріс на цілих 43,42%. Річна прибутковість NASDAQ за п'ятирічний період, що закінчився 31 грудня 2023 року, склала 17,74%.

2023 був відмінним роком для показників фондового ринку США. В подальшому значне зниження інфляції, що відбулося у 2023 році, та очікуване зниження відсоткових ставок Федеральною резервною системою є гарною ознакою для економіки та фондового ринку США у 2024 році.

Європейські ринки також досягли зростання, покращивши свої результати після падіння 2022 року. Німецький індекс Дах піднявся на 20%, незважаючи на невдалий рік для найбільшої економіки Європи, а італійський FTSE MIB зріс майже на 30%. Оптимізм щодо агресивного зниження відсоткових ставок у 2024 році призвів до того, що акції Азіатсько-Тихоокеанського регіону досягли п'ятимісячного максимуму наприкінці 2023 року, тоді як основні індекси Індії зросли приблизно на 20% і досягли рекордних рівнів. Індекс акцій блакитних фішок Великобританії у 2023 році був нижче за індекси країн ЄС, додавши лише близько 4%. Індекс FTSE 100 почав з позитивної динаміки, вперше подолавши позначку 8000 пунктів і

встановивши новий історичний максимум 8047 пунктів. Оскільки Банк Англії п'ять разів протягом 2023 року підвищував базову ставку з 3,5 до 5,25%, акції Великобританії мали досить повільну тенденцію до зростання, а індекс FTSE 100 завершив 2023 рік на позначці 7733 пункти. Індекс невеликих компаній FTSE 250 за рік зріс приблизно на 4,5%, набравши приріст до кінця 2023 року, оскільки трейдери зробили ставку на те, що відсоткові ставки у Великій Британії досягли свого піку.

Отже, в 2022 році світовий фондовий ринок втратив практично на 20 трлн. дол. США. За результатом 2022 року капіталізації світового фондового ринку становила 101 трлн. дол., проте при частковому відновленні в 2023 році досягла розміру в 109 трлн. дол. Ринки акцій США є найбільшими у світі і продовжують залишатися одними з найглибших, найбільш ліквідних та найефективніших, становлячи 44,9% від капіталізації світового ринку акцій у розмірі 109,0 трлн. дол. США у 2023 році, або 49,0 трлн. дол. США. Це у 3,9 разу перевищує наступний за величиною ринок ЄС. Частка ринку США за останні 10 років у середньому становила 39,1%, досягнувши мінімуму у 36,6% у 2015 році і досягнувши піку у 44,9% в 2023 році. В 2023 році обсяг загальної капіталізації фондового ринку по відношенню до ВВП був найвищим в таких країнах, як США 194,5%, Гонконг 1262,6 %, Канада 160,7%, Саудівська Аравія 347%, Тайвань та Швейцарія – 267%, Іран – 475 %, Південна Африка – 348,3%.

2.2. Дослідження ефективності функціонування фондового ринку в Україні

Фондовий ринок України визначається як ключовий елемент фінансової інфраструктури, що виконує важливу роль у просуванні економічного зростання країни. Його функції включають забезпечення

можливостей для залучення капіталу для підтримки бізнес-розвитку та створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні. Недоліки ринку, такі як обмежена ліквідність та недостатня капіталізація порівняно з розвинутими країнами, впливають на його функціонування. У 2022 році в Україні почалася повномасштабна війна, яка суттєво вразила всю країну та міжнародну спільноту. Ситуація, спричинена війною, негативно вплинула на різні аспекти життя, включаючи фінансові ринки та інвестиційну активність. Проте, інвестування в український фондовий ринок залишається актуальним питанням для численних інвесторів, які цікавляться можливостями, що пропонує Україна. Незважаючи на складні обставини, український фондовий ринок залишається об'єктом інтересу для інвестицій. Щоб більш докладно проаналізувати вплив повномасштабної війни на фондовий ринок, необхідно вивчити зміни в обсязі випуску цінних паперів з моменту початку військових дій.

Протягом періоду січень-грудень 2022 року Комісією було зафіксовано реєстрацію 20 випусків акцій на суму 35,05 млрд гривень. Порівняно з аналогічним періодом 2021 року обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 7,84 млрд гривень, що складає майже 20%. Упродовж 2022 року Комісією було анульовано реєстрацію 103 емісій акцій на загальну суму 4,0 мільярди гривень.

Згідно з наданими даними в таблиці, видно, що вже у лютому обсяг випуску акцій значно зменшився в порівнянні з попереднім місяцем. Пізніше, у березні, квітні та травні випуск акцій був повністю припинений.

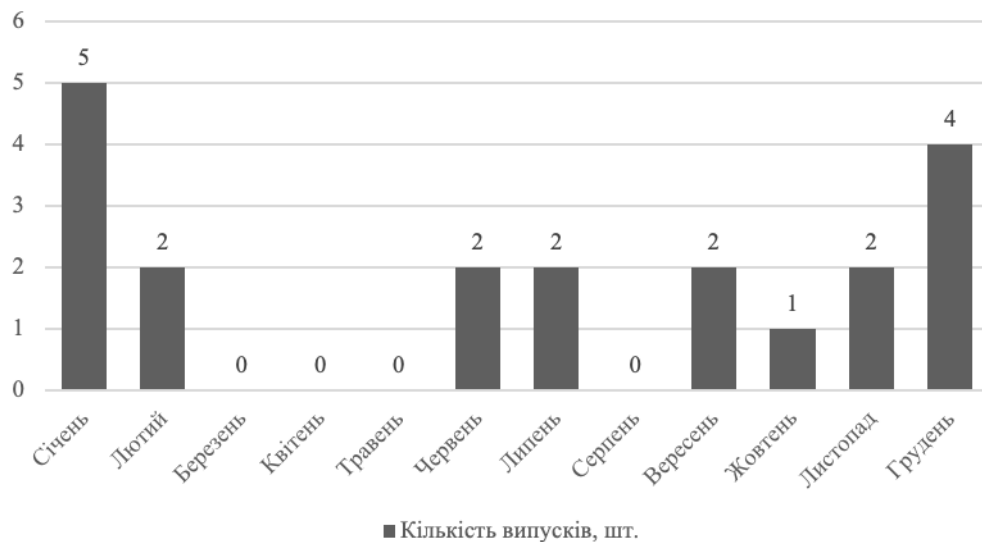

Рисунок 2.4 – Динаміка зміни кількості випуску акцій в Україні в 2022 році, шт. [44]

Це свідчить про те, що багато підприємств та компаній призупинили свої плани щодо випуску акцій через невизначеність майбутнього у умовах війни, а деякі підприємства навіть припинили свою діяльність повністю.

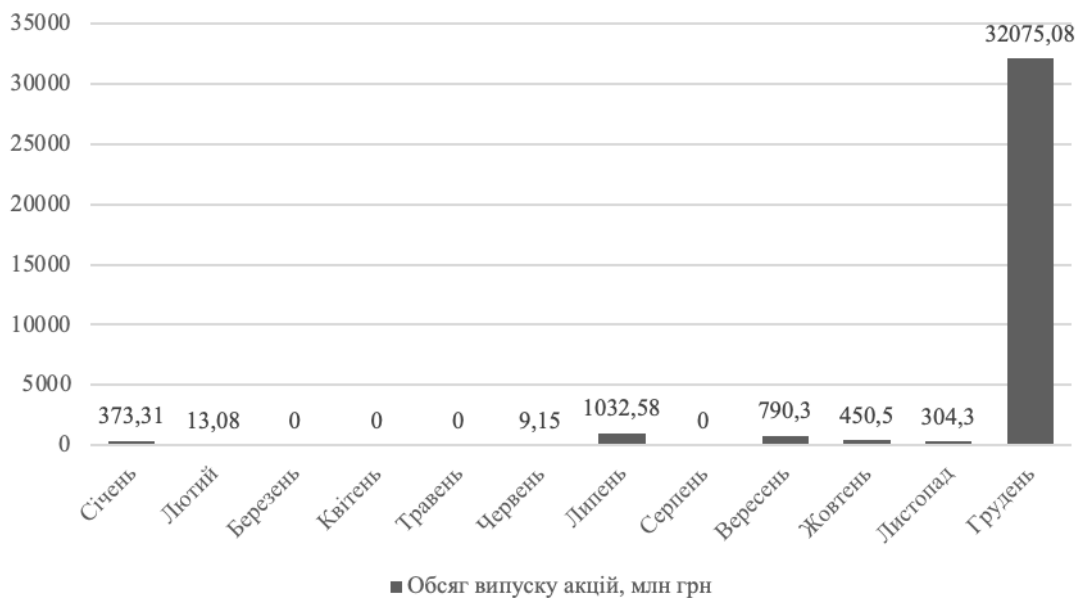

Рисунок 2.5 – Динаміка зміни обсягів випуску акцій в Україні в 2022 році, млн. грн. [44]

Більшість інвесторів проявляли значну обережність в такий непевний

період і утримували свої інвестиції, уникаючи інвестування в акції. Упродовж січня-грудня 2022 року було зареєстровано 39 випусків облігацій підприємств на суму 2,03 млрд гривень, а також випуски облігацій підприємств у іноземній валюті на суму 6,4 млн дол. США. Порівняно з аналогічним періодом 2021 року, обсяг зареєстрованих випусків облігацій також відзначився певним зменшенням.

Загальний обсяг випусків облігацій підприємств в Україні зріс з січня по лютий 2022 року, з 450,39 млн грн в січні до 1221,05 млн грн в лютому. Однак, з березня по грудень не було зареєстровано випуску облігацій.

Протягом періоду січень-грудень 2023 року загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, склав 76,08 млрд гривень та 8 млн доларів США.

Таблиця 2.4 – Обсяг та кількість випусків облігацій підприємств, зареєстрованих Комісією протягом січня-грудня 2022 року [44]

Період	Обсяг випуску облігацій підприємств, млн грн				Кількість випусків, шт.
	Загальний обсяг зареєстрованих випусків, млн грн	Підприємства (крім банків та страхових компаній)	Банки	Страхові компанії	
Січень	450,39	450,39	0	0	14
Лютий	1221,05	1221,05	0	0	15
Березень	0	0	0	0	0
Квітень	0	0	0	0	0
Травень	0	0	0	0	0
Червень	0	0	0	0	0
Липень	70	70	0	0	1
Серпень	0	0	0	0	0
Вересень	50	50	0	0	1
Жовтень	0	0	0	0	0
Листопад	235	235	0	0	8
Грудень	0	0	0	0	0
Усього	2026,45	2026,45	0	0	39

Порівняно з аналогічним періодом 2022 року (57,45 млрд гривень), загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів номінованих у гривні у

відповідному періоді 2023 року збільшився на 18,63 млрд гривень. Протягом січня - грудня 2023 року Комісією було зареєстровано 30 випусків акцій на суму 9,15 млрд гривень.

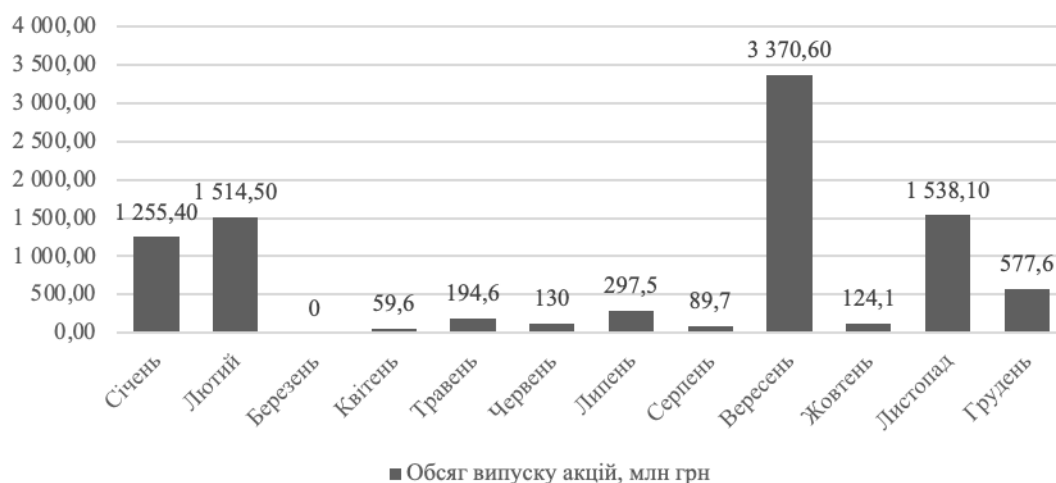

Рисунок 2.6 – Динаміка зміни обсягів випуску акцій в Україні в 2023 році, млн. грн. [49]

Порівняно з аналогічним періодом 2022 року, обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 25,90 млрд гривень.

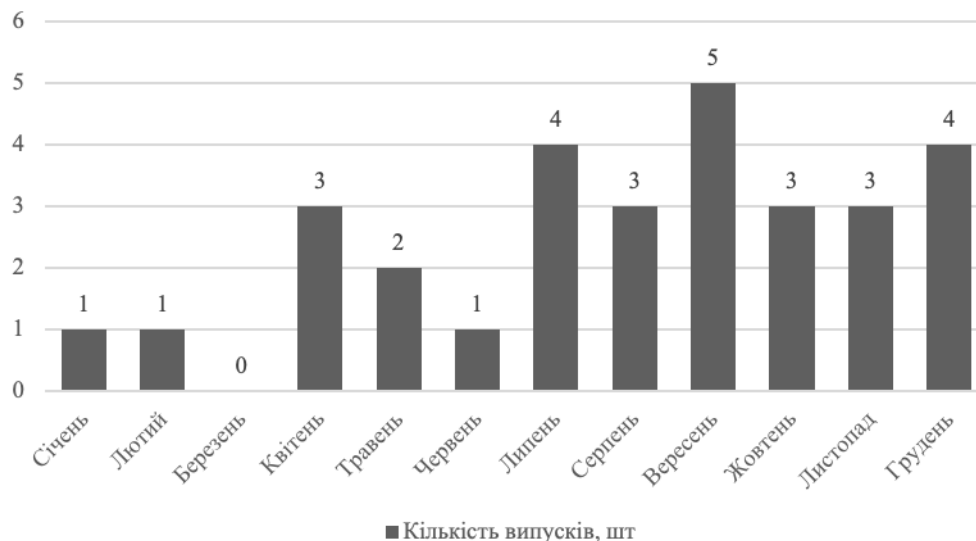

Рисунок 2.7 – Динаміка зміни кількості випуску акцій в Україні в 2022 році, шт. [49]

Серед значних за обсягом випусків акцій, що вплинули на загальну структуру зареєстрованих випусків акцій у грудні 2023 року, було

zareestrovano vypuski nastupnih emitentiv: PRIVATNE AKCIONERNE TOVARISTVO "KIIVSЬKA KONДИТЕРСЬКА ФАБРИКА "РОШЕН" на суму 500,0 млн гривень, PRIVATNE AKCIONERNE TOVARISTVO "ПРЕСА" на суму 42,78 млн гривень, PRIVATNE AKCIONERNE TOVARISTVO СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ІНТЕР-ПОЛІС" на суму 30,31 млн грн..

З початку 2023 року Комісією було скасовано реєстрацію 171 випусків акцій на суму 22,06 млрд гривень.

У протязі січня-грудня 2023 року Комісією було zareestrovano 24 випуски облігацій, включаючи облігації підприємств на суму 13,05 млрд грн. та облігації підприємств у іноземній валюті на суму 8,0 млн дол. США. В порівнянні з аналогічним періодом 2022 року обсяг zareestrovаних випусків облігацій підприємств з січня – грудня 2023 року зріс на 11,02 млрд грн. Серед значних за обсягом випусків облігацій, які істотно вплинули на загальну структуру zareestrovаних випусків облігацій у грудні 2023 року, було зафіксовано 3 випуски облігацій емітента ТОВ "НоваПей Кредит" на суму 300 млн грн.

Таблиця 2.5 - Обсяг та кількість випусків облігацій підприємств, zareestrovаних Комісією протягом січня - грудня 2023 року [49]

Період	Обсяг випуску облігацій підприємств, млн грн				Кількість випусків, шт
	Загальний обсяг zareestrovаних випусків, млн грн	Підприємства (крім банків та страхових компаній)	Банки	Страхові компанії	
Січень	10 800,0	10 800,0	-	-	2
Лютий	-	-	-	-	5
Березень	-	-	-	-	-
Квітень	900,0	900,0	-	-	2
Травень	-	-	-	-	-
Червень	-	-	-	-	-
Липень	100,0	100,0	-	-	1
Серпень	110,0	110,0	-	-	4
Вересень	200,0	200,0	-	-	2
Жовтень	220,0	220,0	-	-	3
Листопад	400,0	400,0	-	-	1

Грудень	315,0	315,0	-	-	4
Усього	13045,0	13045,0	0	0	24

Отже, протягом періоду січень-грудень 2022 року Комісією було зафіксовано реєстрацію 20 випусків акцій на суму 35,05 млрд гривень. Порівняно з аналогічним періодом 2021 року обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 7,84 млрд гривень, що складає майже 20%. Упродовж 2022 року Комісією було анульовано реєстрацію 103 емісій акцій на загальну суму 4,0 мільярди гривень. Загальний обсяг випусків облігацій підприємств в Україні зріс з січня по лютий 2022 року, з 450,39 млн грн в січні до 1221,05 млн грн в лютому. Однак, з березня по грудень не було зареєстровано випуску облігацій. Протягом періоду січень-грудень 2023 року загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, склав 76,08 млрд гривень та 8 млн доларів США. Порівняно з аналогічним періодом 2022 року (57,45 млрд гривень), загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів номінованих у гривні у відповідному періоді 2023 року збільшився на 18,63 млрд гривень. Протягом січня - грудня 2023 року Комісією було зареєстровано 30 випусків акцій на суму 9,15 млрд грн.

2.3. Обґрунтування напрямків впливу глобальних детермінант на подальший розвиток світового фондового ринку

У перспективі очікується, що капіталізація світового ринку продовжуватиме зростати. Необхідне подальше відновлення, щоб компенсувати 20 трлн. дол. США, які були втрачені зі світових фондових ринків у 2022 році. За прогнозами, США залишаться привабливим місцем для IPO протягом наступних трьох років, але увага буде прикута до Азіатсько-Тихоокеанського регіону, щоб визначити, чи зможе збільшення та

стійке зростання в регіоні йти в ногу або навіть випереджати найвидатніший ринок у світі.

У глобальному масштабі очікуване зниження відсоткових ставок сприятиме кредитуванню та підвищенню попиту, стимулюючи зростання бізнесу та підвищуючи його вартість. Оскільки зниження ставок очікується в цілому, тривале утримання на поточних рівнях або підвищення негативно вплине на динаміку фондових ринків.

Світові фондові ринки легко піддаються впливу негативних та позитивних новин, оскільки вони впливають на компанії, що беруть участь у ринку, та їхню можливість бути прибутковими. Отже, є три ключові фактори, які вплинули на динаміку світових фондових ринків за останні 3 роки.

1. Підвищення ставок ФРС. Федеральна резервна система, яка є відомством, яке контролює гроші і, по суті, економіку, може відігравати величезну роль у тому, як рухаються фондові ринки. Протягом досліджуваного періоду ФРС почала займати помірну стійку позицію, що означало, що відсоткові ставки було зупинено, а потім знижено до початку 2022 року.

2. Інфляція. Проте протягом 2022 року показники інфляції у Сполучених Штатах почали виходити з-під контролю, як і в усьому світі. Центральний банк Америки почав досить агресивно підвищувати відсоткові ставки, оскільки їм необхідно знизити попит. Незважаючи на те, що спочатку вважалося, що інфляція є «минущою», ринок праці в Сполучених Штатах показав, що компанії, як і раніше, наймають співробітників з рук в руки, що стимулює попит і, отже, загрози інфляції зберігаються.

3. Вливання ліквідності. Частково проблема полягала у величезному обсязі ліквідності, доданої до системи під час паніки COVID-19. Центральний банк зробив досить багато заходів спрямованих на кількісне пом'якшення, щоб підтримати економічні ринки, і тепер вся ця ліквідність починає проявлятися у формі інфляції, оскільки надто багато грошей

намагається купити надто малою кількістю товарів.

У той час як нижчі відсоткові ставки досить часто змушують гроші ганятися за акціями у пошуках вищої прибутковості, вищі відсоткові ставки мають прямо протилежний ефект не тільки на S&P 500, але й на промисловий індекс Доу-Джонса та всі інші основні індекси. Більшість трейдерів просто відмовляться брати на себе ризик фондового ринку, щоб дотримуватись гарантованої прибутковості на ринку облігацій, якщо ставки будуть досить високими.

Заглядаючи після 2024 року, на фондових ринках обов'язково відбудуться реальні рухи, оскільки зростає волатильність. Передбачається, що індекс продовжить зростати і надалі, як і передбачає більшість прогнозів, але реальність така, що передбачити невідоме дуже складно.

S&P 500 продовжує залучати велику притоку по всьому світу, оскільки це один з найбільш зрілих ринків. Як правило, йому довіряють набагато більше, ніж багатьом іншим фондовим індексам по всьому світу, тому він є одним із перших, хто рухається у будь-якому напрямку. Насправді деякі експерти вважають, що до 2029 року індекс досягне 10 000. Багато чого з того, що може стати основним фактором, що визначає це, полягає в тому, чи сильно долар США втратить силу.

Таблиця 2.6 – Прогноз вартості S&P 500 до 2032 року [51]

Рік	Ціна
2024	5100
2025	5700
2026	5950
2027	6200
2028	6725
2029	7300
2030	8900
2031	9350
2032	10200

Ринки корпоративних облігацій інвестиційного рівня неймовірно стійкі. Так наприкінці 2023 року не лише прибутковість казначейських

облігацій значно впала, а й спреди по корпоративних облігаціях (додаткова прибутковість, яку інвестори вимагають для володіння ризиковим активом замість безризикових казначейських облігацій) впали до багаторічних мінімумів. За прогнозами в 2024 році на ринку інвестиційного рівня США буде випущено облігацій на суму 1,3 трлн. дол., що приблизно стільки ж, скільки минулого року. Однак позичальники, швидше за все, перенесуть продаж облігацій на початок 2024 року, щоб уникнути невизначеності, яка може виникнути навколо виборів у США у листопаді під час та після виборів.

Крива прибутковості буде важливим чинником у найближчі місяці. Лише 16% випусків доларів США у 2023 році мали термін погашення 20 років і більше порівняно з 25% випусків останніми роками, коли дохідність була нижчою. На даний момент пропозиції, ймовірно, будуть переважно спрямовані на рефінансування, і очікується збільшення фінансування придбань (а не капітальних витрат). Нове регулювання капіталу може стимулювати додаткові пропозиції фінансового сектора. Віт так висока прибутковість коштів робить привабливим залучення коштів раніше, ніж пізніше, оскільки кошти, отримані від розміщення облігацій, можуть принести відносно високу прибутковість, доки компанія очікує на використання грошей.

Існує низка глобальних проблем, які можуть негативно впливати на найближчу перспективу, наприклад, зростання напруженості в конфліктах у Газі та Україні може призвести до проблем з ланцюжками постачання або волатильності цін на енергоносії, що може вплинути на зусилля центральних банків з контролю над інфляцією. Декілька виборів, що очікуються упродовж 2024 року, також можуть принести невизначеність на ринки. Вибори США матимуть особливий вплив з погляду глобальної політичної стабільності. Зважаючи на те, що він запланований на листопад, теоретично будь-який вплив може бути відкладено до 2025 року, але якщо явний фактор з'явиться

раніше, можемо побачити, що інвестори почнуть по-іншому позиціонувати себе у другому півріччі 2024 року.

Goldman Sachs прогнозує, що до 2030 капіталізація фондового ринку США впаде до 35% від загального світового ринку. Тим часом, згідно з прогнозами, ринки, що розвиваються, включаючи Китай та Індію, в сукупності досягнуть позначки в 35% за той же період. Очікується, що до 2050 року частка країн, що розвиваються, значно перевищить частку США, збільшившись до 47% світових фондових ринків.

Таблиця 2.7 – Прогноз частки світового ринку акцій в 2030 р. та в 2050 р., % [51]

Країна/регіон	Частка світового ринку акцій, 2030	Частка світового ринку акцій, 2050
США	34,7%	26,9%
Єврозона	8,3%	7,9%
Китай	14,1%	15,0%
Індія	4,1%	8,3%
Інші розвинені ринки	21,5%	17,8%
Інші ринки, що розвиваються	17,4%	24,1%

Першим фактором, що підкреслює це зрушення, є прогнозоване швидке зростання економік, що розвиваються.

Історично склалося так, що зі зростанням ВВП на душу населення ринки капіталу в економіці стають більш складними. Дана динаміка відбувається в багатших країнах, які, як правило, мають більш високий рівень рівності на своїх ринках.

Частка світового ринку акцій, 2030

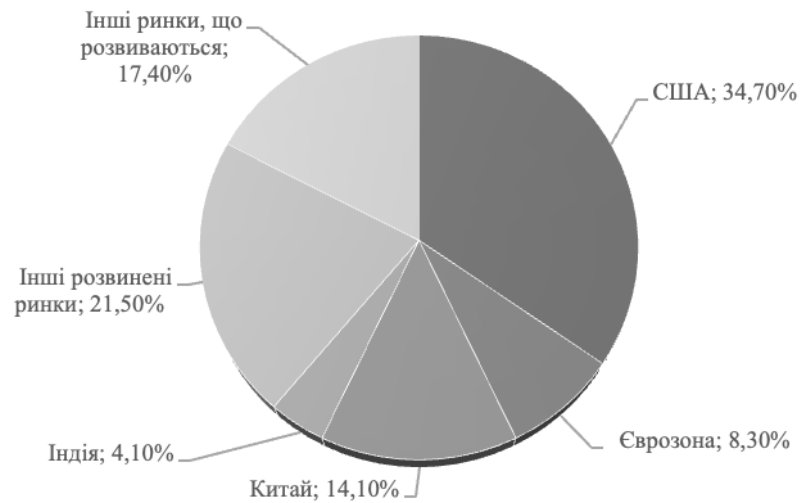

Рисунок 2.8 – Прогноз частки світового ринку акцій в 2030 році, % [51]

За прогнозами, Індія зростатиме найшвидше у світі. За прогнозами, до 2030 року на частку Індії припадатиме 4,1% капіталізації світового ринку акцій. Більше того, за прогнозами, до 2050 року ця частка перевершить зону євро завдяки сильному зростанню ВВП на душу населення та демографічним чинникам.

Другим фактором, хоча й меншою мірою, є зростання коефіцієнтів оцінки ринків, що розвиваються, обумовлений вищим ВВП на душу населення. Більш багаті країни, як це видно на прикладі США, часто торгують із вищими коефіцієнтами прибутку, оскільки вважається, що вони мають менший ризик.

Частка світового ринку акцій, 2050

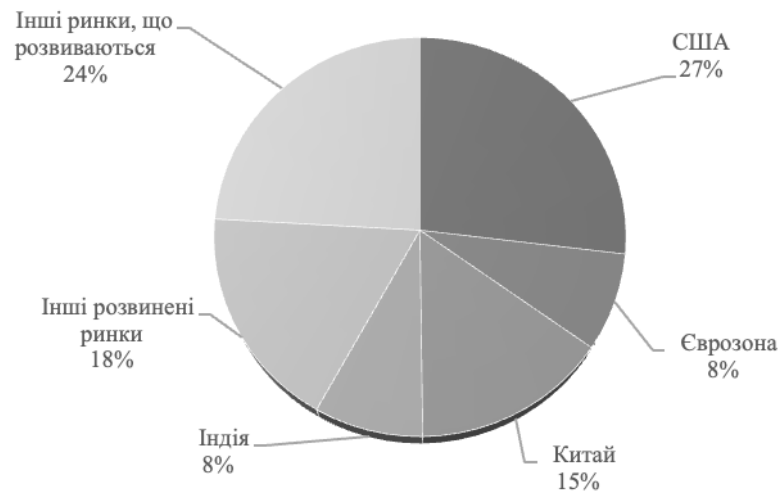

Рисунок 2.9 – Прогноз частки світового ринку акцій в 2050 році, % [51]

Отже, очікується, що, оскільки Китай та Індія лідирують, ринки, що розвиваються, за прогнозами, досягнуть частки в 35% в 2050 році, що означає зрушення в динаміці глобальної економічної потужності.

Прогнозують, що частка ринків, що розвиваються, на світовому ринку акцій зросте приблизно з 27% в даний час до 35% в 2030 році, 47% в 2050 році і 55% в 2075 році. Очікується, що Індія матиме найбільше зростання частки світового ринку - з трохи менше 3% у 2022 році до 8% у 2050 році та 12% у 2075 році, що відображає сприятливі демографічні перспективи та швидке зростання ВВП на душу населення. Частка Китаю зросте з 10% до 15% до 2050 року, але на тлі демографічного уповільнення потенційного зростання вона, як очікується, знизиться приблизно до 13% до 2075 року.

Прогнозування перспектив світового фондового ринку до 2075 року є складним завданням, оскільки це пов'язано з численними економічними, політичними та соціокультурними чинниками. Однак можна виділити кілька можливих тенденцій:

1. Глобалізація. З розвитком технологій та зростанням світової економіки може спостерігатися подальше збільшення глобального обсягу

фондових ринків і зростання міжнародних інвестицій.

2. Технологічні інновації. Розвиток нових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та квантові обчислення, може значно змінити ландшафт фондового ринку, створюючи нові можливості для інвестицій та торгівлі.

3. Зростання впливу розвиваючихся ринків. Економічне зростання в країнах, таких як Китай, Індія, Бразилія та інші, може призвести до зростання їхнього впливу на світовий фондовий ринок, що відобразиться в збільшенні капіталізації та обсягів торгівлі.

4. Зміни в регулюванні. Перегляд регулятивного середовища та нормативних рамок може вплинути на функціонування фондових ринків та стримати або стимулювати їх розвиток.

5. Демографічні зміни. Зміни в демографічній структурі, зокрема старіння населення та зростання середнього класу в країнах, що розвиваються, можуть вплинути на попит та пропозицію на фондових ринках.

6. Екологічна стійкість. Зростаюча увага до екологічних проблем може призвести до змін в інвестиційних підходах та зростання популярності екологічно орієнтованих інвестиційних продуктів.

Таким чином, до 2030 капіталізація фондового ринку США впаде до 35% від загального світового ринку. Тим часом, згідно з прогнозами, ринки, що розвиваються, включаючи Китай та Індію, в сукупності досягнуть позначки в 35% за той же період. Очікується, що до 2050 року частка країн, що розвиваються, значно перевищить частку США, збільшившись до 47% світових фондових ринків. Першим фактором, що підкреслює це зрушення, є прогнозоване швидке зростання економік, що розвиваються. Історично склалося так, що зі зростанням ВВП на душу населення ринки капіталу в економіці стають більш складними. Дана динаміка відбувається в багатших країнах, які, як правило, мають більш високий рівень рівності на своїх

ринках. За прогнозами, Індія зростатиме найшвидше у світі. За прогнозами, до 2030 року на частку Індії припадатиме 4,1% капіталізації світового ринку акцій. Більше того, за прогнозами, до 2050 року ця частка перевершить зону євро завдяки сильному зростанню ВВП на душу населення та демографічним чинникам. Другим фактором, хоча й меншою мірою, є зростання коефіцієнтів оцінки ринків, що розвиваються, обумовлений вищим ВВП на душу населення. Більш багаті країни, як це видно на прикладі США, часто торгують із вищими коефіцієнтами прибутку, оскільки вважається, що вони мають менший ризик.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можемо сформулювати наступні висновки.

фондовий ринок є складовою вільної ринкової економіки. Він дозволяє компаніям залучати гроші, пропонуючи акції та корпоративні облигації, а інвесторам брати участь у фінансових досягненнях компаній, отримувати прибуток за рахунок приросту капіталу та отримувати дохід за рахунок дивідендів. Фондовий ринок працює як платформа, через яку заощадження та інвестиції приватних осіб ефективно спрямовуються у продуктивні інвестиційні можливості та сприяють накопиченню капіталу та економічному зростанню країни.

фондовий ринок є однією з найважливіших складових фінансового ринку і є життєво важливим для економіки будь-якої країни. Він надає компаніям та іншим організаціям можливість залучати інвестиції та залучати додатковий капітал, а інвесторам – збільшувати свої фінансові активи. Крім того, фондовий ринок є чудовим інструментом для диверсифікації портфеля, що дозволяє зменшити ризик і збільшити потенційну прибутковість. Фондовий ринок також є важливим показником економічного стану країни. Рівень індексу фондового ринку може відображати стан економіки та її мінливу динаміку. Наприклад, підвищення індексу може свідчити про зростання довіри до економіки та збільшення інвестиційної активності. З іншого боку, зниження індексу може свідчити про спад на ринку та становити загрозу економічній стабільності.

на розвиток світового фондового ринку найбільше здійснюють вплив такі фактори, як нормативно-правова база, політична стабільність, розвиток банківського сектора, грошово-кредитна політика, податково-бюджетна політика, розмір економіки, економічне зростання, стадія економічного

розвитку, потоки портфельного капіталу та відкритість торгівлі. Так, інфляція та обмінні курси мають незначний позитивний вплив на капіталізацію фондового ринку; зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), заощадження, інвестицій та грошової маси мають суттєвий вплив на розвиток фондового ринку. З іншого боку, на розвиток фондового ринку негативно впливають зміни темпів інфляції, світова фінансова та геополітична криза.

в 2022 році світовий фондовий ринок втратив практично на 20 трлн. дол. США. За результатом 2022 року капіталізації світового фондового ринку становила 101 трлн. дол., проте при частковому відновленні в 2023 році досягла розміру в 109 трлн. дол. Ринки акцій США є найбільшими у світі і продовжують залишатися одними з найглибших, найбільш ліквідних та найефективніших, становлячи 44,9% від капіталізації світового ринку акцій у розмірі 109,0 трлн. дол. США у 2023 році, або 49,0 трлн. дол. США. Це у 3,9 разу перевищує наступний за величиною ринок ЄС. Частка ринку США за останні 10 років у середньому становила 39,1%, досягнувши мінімуму у 36,6% у 2015 році і досягнувши піку у 44,9% в 2023 році. В 2023 році обсяг загальної капіталізації фондового ринку по відношенню до ВВП був найвищим в таких країнах, як США 194,5%, Гонконг 1262,6 %, Канада 160,7%, Саудівська Аравія 347%, Тайвань та Швейцарія – 267%, Іран – 475 %, Південна Африка – 348,3%.

протягом періоду січень-грудень 2022 року Комісією було зафіксовано реєстрацію 20 випусків акцій на суму 35,05 млрд гривень. Порівняно з аналогічним періодом 2021 року обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 7,84 млрд гривень, що складає майже 20%. Упродовж 2022 року Комісією було анульовано реєстрацію 103 емісій акцій на загальну суму 4,0 мільярди гривень. Загальний обсяг випусків облігацій підприємств в Україні зріс з січня по лютий 2022 року, з 450,39 млн грн в січні до 1221,05 млн грн в лютому. Однак, з березня по грудень не було зареєстровано

випуску облігацій. Протягом періоду січень-грудень 2023 року загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, склав 76,08 млрд гривень та 8 млн доларів США. Порівняно з аналогічним періодом 2022 року (57,45 млрд гривень), загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів номінованих у гривні у відповідному періоді 2023 року збільшився на 18,63 млрд гривень. Протягом січня - грудня 2023 року Комісією було зареєстровано 30 випусків акцій на суму 9,15 млрд грн.

до 2030 капіталізація фондового ринку США впаде до 35% від загального світового ринку. Тим часом, згідно з прогнозами, ринки, що розвиваються, включаючи Китай та Індію, в сукупності досягнуть позначки в 35% за той же період. Очікується, що до 2050 року частка країн, що розвиваються, значно перевищить частку США, збільшившись до 47% світових фондових ринків. Першим фактором, що підкреслює це зрушення, є прогнозоване швидке зростання економік, що розвиваються. Історично склалося так, що зі зростанням ВВП на душу населення ринки капіталу в економіці стають більш складними. Дана динаміка відбувається в багатших країнах, які, як правило, мають більш високий рівень рівності на своїх ринках. За прогнозами, Індія зростатиме найшвидше у світі. За прогнозами, до 2030 року на частку Індії припадатиме 4,1% капіталізації світового ринку акцій. Більше того, за прогнозами, до 2050 року ця частка перевершить зону євро завдяки сильному зростанню ВВП на душу населення та демографічним чинникам. Другим фактором, хоча й меншою мірою, є зростання коефіцієнтів оцінки ринків, що розвиваються, обумовлений вищим ВВП на душу населення. Більш багаті країни, як це видно на прикладі США, часто торгують із вищими коефіцієнтами прибутку, оскільки вважається, що вони мають менший ризик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гринькова В., Корда В., Лепейко Т. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності. Харків: ХДЕУ, 2015. 254 с.
2. Кравченко Ю. Ринок цінних паперів. К: Ніка-Центр, 2016. 536 с.
3. Оскольський В. Ринок цінних паперів в Україні: проблеми функціонування і розвитку. Київ: КСУ, 2014. 136 с.
4. Кондрашихин А., Рожманов В., Пепа Т. Фондовий ринок. Київ: Центр наукової літератури, 2016. 376 с.
5. Загородній А., Вознюк Г. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2012. 1072 с.
6. Бормотова М.В. Дослідження сутності поняття «Фондова біржа» як основної ланки фондового ринку. *Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей* 2012. Вип. № 39. – С. 21.
7. Куцик П. О. І. В. Гончарук Структура ринку цінних паперів у сучасних економіках. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2021. Вип. 12. С. 120.
8. Татарин Н.Б., Шевчук О.М. Перспективний розвиток фондового ринку як важливої складової фінансового сектора економіки. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 9. Ч. 2. С. 166–170.
9. Конспект лекцій з дисципліни «Цінні папери та біржова діяльність» для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної і заочної форм навчання / О. О. Ляхович. м. Рівне: НУВГП. 2017. 56 с.
10. Мацьків Р. Т., Н. Ф. Фультинська. Діяльність фондових бірж в Україні на сучасному етапі. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 31. С. 663-669.
11. Михальчишина Л. Г. Роль та основні функції ринку цінних паперів. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2020. № 1. С. 201-206.

12. Галеа С. Вплив війни на фінансові ринки. MFSA. 2022. URL: <https://www.mfsa.mt/publication/theeffect-of-war-on-the-financial-markets/>
13. Д'Суза Д. Як війна впливає на сучасний фондовий ринок. Investopedia. 2022. URL: <https://www.investopedia.com/solving-the-war-puzzle-4780889>
14. Шок цін на продовольство та енергоносії внаслідок війни в Україні може тривати роками. World Bank. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/04/26/food-and-energy-priceshocks-from-ukraine-war>
15. Джозефс Д. Війна в Україні спричинить найбільший ціновий шок за 50 років. BBC News. 2022. URL: <https://www.bbc.com/news/business-61235528>
16. Нілі К., Джордан-Вуд С. Вторгнення Росії в Україну та його вплив на ціни акцій. Federal Reserve Bank of St. Louis. 2022. URL: <https://www.stlouisfed.org/on-the-economy/2022/jun/russia-invasionukraine-impact-stock-prices>
17. Івамото К. Війна в Україні, карантин Китаю призвели до падіння 70% найбільших акцій Азії. Nikkei. 2022. URL: <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Market-Spotlight/Ukraine-war-China-lockdowns-dragdown-70-of-Asia-s-biggest-equities>
18. Тарасовський Ю. Індекс Мосбіржі впав нижче 1900 пунктів вперше від початку війни проти України. Forbes. 2022.. URL: <https://forbes.ua/news/indeks-mosbirzhi-vpav-nizhche-1900-punktivvpershe-vid-pochatku-viyni-proti-ukraini-26092022-8586>
19. Гуппал М. Вплив війни та рецесії, що насувається, на фондовий ринок США. Мінфін. 2022. URL: <https://sp.minfin.com.ua/vplyv-vijny-ta-recesiyi>
20. Acquah-Sam, E. (2016). Determinants of capital market development in Ghana. *European Scientific Journal*, 12(1), 251-270.
21. Akosah, N.K. (2016). Macroeconomic determinants of stock market performance in Ghana. *Ghanaian Journal of Economics*, 4, 35-70

22. Al-Malkawi, H.N., Marashdeh, H.A. & Abdullah, N. (2013). Financial development and economic growth in the UAE: Empirical assessment using ARDL approach to co-integration. *International Journal of Economics and Finance*, 4(5), 105-115.
23. Ayunku, P.E. & Etale, L.M. (2015). Determinants of stock market development in Nigeria: A co-integration approach. *Advances in Research*, 3(4), 366-373.
24. Cherif, M. & Gazdar, K. (2010). Institutional and macroeconomic determinants of stock market development in MENA region: New results from a panel data analysis. *The International Journal of Banking and Finance*, 7(1), 139-159.
25. Dev, K. & Shakeel, S.F. (2013). Determinants for the growth of stock market. *The International JISR-MSSE*, 11(2), 71-82.
26. El-Nader, H.M. & Alraimony, A.D. (2013). The macroeconomic determinants of stock market development in Jordan. *International Journal of Economics and Finance*, 5(6), 91-103.
27. El-Wassal, K.A. (2013). The development of stock markets: In search of a theory. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 3(3), 606-624.
28. Greenwood, J. Sanchez, J.M. & Wang, C. (2013). Quantifying the impact of financial development on economic development. *Review of Economic Dynamics*, 16(1), 194-215.
29. Ho, S. & Lyke, B.N. (2017). Determinants of stock market development: A review of the literature. *Studies in Economics and Finance*, 34(1), 143-164.
30. Hosain, M.Z. & Nowreen, R. (2015). The determinants of stock market development: A study on Dhaka stock exchange Limited. *European Journal of Business and Management*, 7(10), 85-93.
31. Ifeakachukwu, N.P. (2015). Impact of infrastructural expenditure on stock market development in Nigeria. *Scholars Bulletin*, 1(1), 1-4.

32. International Monetary Fund. (2015). *World Economic Outlook: Adjusting to Lower Commodity Prices*. Washington (October).
33. Islam, F.T., Mostofa, M.S. & Tithi, A.A. (2017). Macroeconomic and institutional determinants of capital market performance in Bangladesh: A case of Dhaka stock exchange. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 7(1), 306-311.
34. Jun, Z., Hongzhong, Z., Thierry, B. & Yannick, G.Z.S. (2015). Macroeconomic determinants of stock market development in Cameroon. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 5(1), 1-11.
35. Kaehler, J., Weber, C.S. & Aref, H.S. (2014). The Iraq stock market: Development and determinants. *Review of Middle East Economics and Finance*, 10(2), 151-175.
36. Nguyen, P.D. & Hanh, V.T.H. (2012). Determinants of stock market development in Southeast Asian countries. *Journal of Economics and Development*, 44(1), 101-112.
37. Olugbenga, A.A. (2012). Exchange rate volatility and stock market behaviour: The Nigerian experience. *European Journal of Business and Management*, 4(5), 31-39.
38. Owiredu, A., Oppong, M. & Asomaning, S.A. (2016). Macroeconomic determinants of stock market development in Ghana. *International Finance and Banking*, 3(2), 33-48.
39. Sghaier, I.M. & Abida, Z. (2013). Foreign direct investment, financial development and economic growth: Empirical evidence from North African countries. *Journal of International and Global Economic Studies*, 6(1), 1-13.
40. Shahbaz, M., Rehman, I.U. & Afza, T. (2016). Macroeconomic determinants of stock market capitalisation in an emerging market: Fresh evidence from co-integration with unknown structural breaks. *Macroeconomics and Finance in Emerging Market Economies*, 91, 75-99.

41. Uddin, G.S., Sjo, B. & Shahbaz, M. (2013). The causal nexus between financial development and economic growth in Kenya. *Economic Modelling*, 35, 701-707.
42. Yusoff, W.F.W. & Guima, I.J. (2015). Stock market development of Middle East and North Africa (MENA) region. *International Journal of Business and Economics Research*, 4(3), 163-171.
43. Zafar, M. (2013). Determinants of stock market performance in Pakistan. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 4(9), 1017-1026
44. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-грудня 2022 року. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
45. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 16.11.2017 № 2210-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
46. Третьякова О.В., Харабара В.М., Грешко Р.І. Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 103–107. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2020/20.pdf
47. Татарин Н., Бундз Н., Кравчук А. Фондовий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Молодий вчений*. 2021. № 3 (91). С. 379–383. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-3-91-79>
48. Калінеску Т.В. Український фондовий ринок: реалії сьогодення. *Time Description of Economic Reforms*. 2023. № 2. С. 42–47. DOI: <https://doi.org/10.32620/cher.2023.2.06>
49. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-грудня 2023 року. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
50. Галеа С. Вплив війни на фінансові ринки. MFSA. 2022. URL: <https://www.mfsa.mt/publication/theeffect-of-war-on-the-financial-markets/>
51. <https://www.world-exchanges.org/our-work/statistics>

